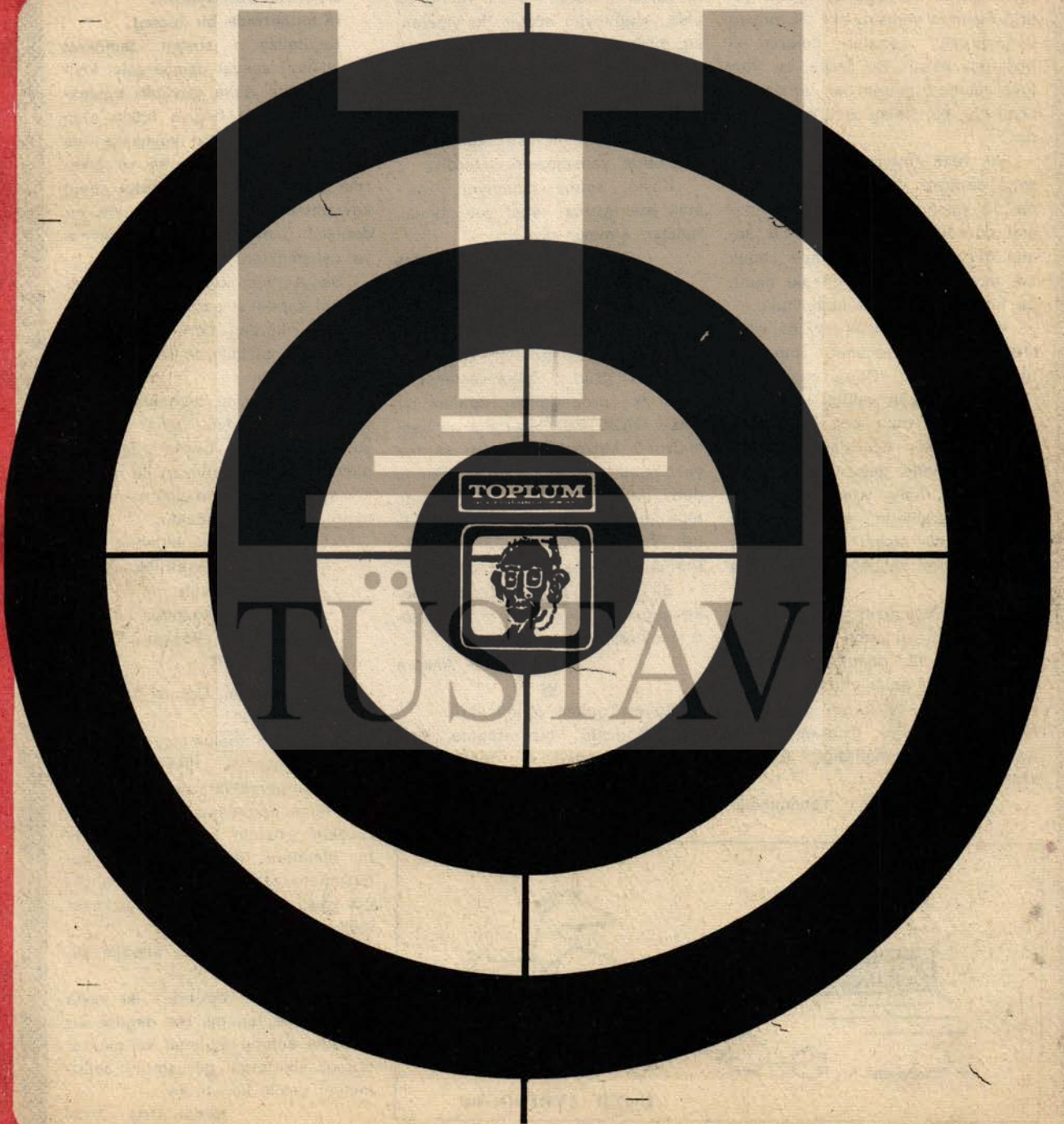


# TOPLUM

HAFTALIK SIYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ ★ 12 MAYIS 1972 ★ SAYI : 6 FİYATI ★ 250 KURUŞ



# okurlarından Toplum'a

Toplum Dergisine,

CHP ile ilgili yayımlarınız ger-  
çekten ilginç. Bazı politikacı eskile-  
rinin, Büyük İnönü'yu de oyuna ge-  
tirip Partinin yapısını atıl bir yapıya  
dönüştürme çabaları, umarım ki  
başarısız kalsın. Bu arada, bu Par-  
tinin seçmeni olarak ben de düşün-  
cem ve bir anımı belirtmek iste-  
rim :

Yıl 1946. İnönü Rizeden Trab-  
zona dönüyor. Sürmene yakınların-  
da, 13 yaşındaki bir çocuk, araba-  
sını durdurdu ve kendisine bir de-  
met gül verdi. 13 yaşındaki çocuk  
tek başına idi; 13 yaşındaki çocu-  
ğa kimse telinde bulunmamıştı.

13 yaşındaki çocuk büyüdü, seç-  
men oldu. Her seçimde İnönüyle  
birlikte kaybetti. Onun başını ya-  
ran taş, çocuğun kalbini yardı...

Ama artık bu çocuk, Satır'larla,  
Mirkelâm'larla, Gülek'lerle kaybet-  
mek niyetinde değil. Şu, yalnız  
kendilerini halkı yönetmeğe lâyık  
gören; kendilerini, halka tanrının  
bulunmaz bir ihsanı gibi kabul e-  
den fosillerle kaybetmek niyetinde  
değil..

Şimdi, Paşamızın yolu ne olur-  
sa olsun, 26 yıl önce verebildiğim  
bir demet gül, çocukluğumun en  
harikülâde bir anısı olarak kalacak-  
tır. Yaşadıkça gene gül demetleri-  
ni büyük İnönü'ye, oylarımı ise o-  
nun kollayıp yetiştirdiği Ecevide  
vereceğim.

**Salih Sağer - Yenimahalle**

★

Toplum Dergisine,

Sizlerden salt politika haberleri-  
ni beklemiyorduk. Yalan, yanlış da  
olsa, aşağılayıcı sözler de yinelen-  
se, güncelik ve dergilerden dinleni-  
yor, okunuyor, nasıl olsa.

Toplum'un, Türk toplumunun  
yaşamını, köylülerin, işçilerin fikir-  
lerini, düşüncelerini aktarmasını,  
resimlerle yansıtmasını isterdik.

Köylü sınıfını tanımıyor, tanı-  
mak istemiyoruz, rahat yaşantımızı,  
rahatsız etmesin diye.

**Hülya Güvenç - Hacibektaş**

★

Aydınlar için çok yararlı ve et-  
kili olmasına karşın, Toplum; bir  
kitle gazetesinin görevini de üstle-  
nemez. Doğrudan halka seslenecek  
ve direk propağanda yapacak bir  
HALK GAZETESİ için daha ne bek-  
leniyor? Milyonlarca satan serma-  
ye basınının Ecevide karşı yakında  
daha da hızlanacak saldırılarını,  
halk içinde karşılamak için bir KİT-  
LE YAYIN ORGANİMİZ olmalıdır.  
Bunun ötesi boş lâftır.

Bu konuda sizi çaba gösterme-  
ğe çağırırız. Saygılarımız ve başa-  
rı dileklerimizle.

**K. - Ankara**

★

Sayın Toplum yöneticileri-

Olağanüstü bir ortamda, sol  
toplumsal güçleri, en güçlü yayın  
organına sahip ettiniz. Teşekkür  
ederiz.

Her cumayı dört gözle bekleyip,  
halka dönük TOPLUM'u okumak ve  
topluma tanıtmak ödevimizdir.

Koşullar ne olursa olsun, TOP-  
LUM'un halkçı, devrimci uğraşında,  
yılmadan yayın hayatına devam et-  
menizi, bütün gücümüzle yanınızda  
olduğumuzu bildiririz.

Zafer halka inananların olacaktır...  
Saygılarımızla..

Ereğli Demir ve Çelik  
Fabrikaları Sosyal  
Demokrat İşçiler adına  
**Yusuf Ziya Güvenir**

★

**SOSYAL DEMOKRASİ**

**(Kapitalizmde bir biçim)**

Kapitalizm'in sosyal demokrat  
temsalcileri sosyal demokrasiyi kişi-  
ye, yarınına daha güvenle bakma-  
sı, emeğe ve bilgiye hakkı olan  
değeri verme, doğal kaynakları ve  
sermayeyi kamu yararına ve çıkar-  
ına yeniden düzenleme gibi soyut  
kavramlarla yepyeni ve köklü bir  
değişimi öneriyorlarmış gibi sunma-  
ya çalışmaktadırlar..

Sosyal demokratların söz ve iş-  
birlikçi kapitalist partilerin program-  
larında yıllardan beri yer almakta  
ve değişik biçimlerde uygulanmaya  
çalışılmaktadır.

Kısaca, sosyal demokrasi kapi-  
talizmin bir biçimi, daha doğrusu  
yutturmacasından başka birşey de-  
ğildir. Ve bu davranışları ile ne hal-  
kın ne de gerçek devrimcilerin des-  
teğini sağlayamayacaktır...

İnşaat Yük. Mühendisleri  
**İnşaat Yüksek Müh.leri**  
**Ferruh Deniz**  
**Mehmet Ağaoğlu**  
**Abdullah Seçkin**

★

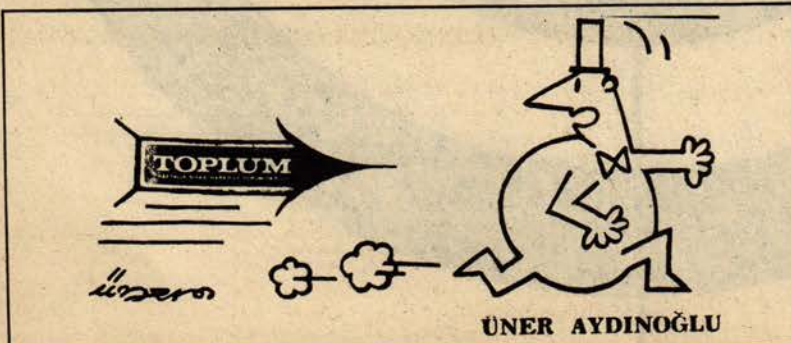
Sayın Toplum Dergisi  
Yöneticileri:

Toplum'un toplumculuğunu sev-  
dim. Her satırını dikkatle okuyo-  
rum. Acı gerçekleri ne kadar göz-  
ler önüne sererse o kadar ilgi gö-  
recektir Toplum. Zaten görevi de  
bu olmalıdır. Perde ardından ko-  
nuşmanın zamanı çoktan geçti. A-  
çık sözlü olmak gerçekleri gizleme-  
mek erdemdir.

Toplum'dan benim dileğim şu-  
dur :

Okurlar için de bir - iki sayfa  
ayrılmalı Toplum'da. Hiç değilse bir  
tartışma sütunu açılmalı ve okurlar  
burada fikirlerini, görüşlerini belirt-  
meliler çeşitli konularda...

**Nedim Orta - VAN**





● CHP'de uzun bir süredenberi merakla izlenen gelişmeler, Olağanüstü Kurultayla yeni bir görünüm kazanmış oluyor.

- 6'ncı sayfada A. Halûk Ülman'ın
- 9'uncu sayfada, Ahmet N. Yücekök'ün,
- 11'inci sayfada Mehmed Kemal'in
- 22'inci sayfada Nîmet Arzık'ın yazıları var.
- Turhan Selçuk'un karikatürü 8, Nezih Danyal'ın karikatürü ise 10'uncu sayfada.

- Dış haberler, 24, 25 26'ncı sayfalarda
  - 21'inci sayfada ekonomi,
  - 28'inci sayfada sinema,
  - 30'uncu sayfada televizyon yazıları yer alıyor.
  - Faruk Güvenç'in müzik,
  - Hincal Uluç'un spor yazıları
- 29 ve 31'inci sayfalarda

Geçtiğimiz hafta, yurt içinde meydana gelen olaylar, 4'üncü sayfada başlayan haber sayfalarımızda...



General Alejandro Lanusse, 1971 martında Arjantin'de başkanlığı ele geçirdi. Lanusse ne yapmak istiyor? Arjantin'de durum şu anda nedir? Bu soruların cevabını, 16 ve 17'inci sayfalardaki «Darbeler ülkesi Arjantin» konulu incelememizde bulacaksınız.

Sevgili TOPLUM okuru,

Geride bıraktığımız, olaylarla dolu hafta, CHP, Olağanüstü Kurultayında Satırcılar tarafından hedef alınan TOPLUM için ayrı bir önem taşımaktadır.

CHP'de uzun bir süredenberi merakla izlenen gelişmeler, Olağanüstü Kurultayla yeni bir görünüm kazanmış oluyor.

TOPLUM istihbarat ekibi, CHP, Kurultayını başından sonuna izledi ve en ince ayrıntılarına kadar tesbit etti. «CHP» haberimizi ilginç bulacağınızı umuyoruz.

CHP Olağanüstü Kurultayının bir özelliği de, TOPLUM'un, bazı kişilerce hedef alınmış olmasıydı. Nedense, bazı konuşmacılar, TOPLUM'a çatmayı; derginin son sayısını kürsüden delegelere doğru sallamayı, anlaşılması güç bir düşünce biçimi ile «kongre taktiği» saydılar. «Anlaşılması güç» diyoruz; çünkü, TOPLUM, tamamen bağımsız, CHP içinde herhangi bir ekiple ilişkisi olmayan bir dergidir. TOPLUM'un yayınlarından dolayı, CHP içinde ne bir ekibi, ne de kişileri suçlamak mümkündür. TOPLUM'un yayınlarının her türlü sorumluluğunu sadece TOPLUM yöneticileri taşır.

Nedense, politikacılarımız, bir yayın organı, işlerine gelmeyen bir yazı veya yorum yayınladı mı, bir ard-niyet, bir önyargı aramak merakından bir türlü kendilerini kurtaramıyorlar. TOPLUM için verdikleri hükümde, bu anlayışın açık izlerini görmek mümkün. «Mademki bu dergi, bizim işimize gelmeyen haberleri veriyor; mademki bizim işimize gelmeyen yorumlar yapıyor, o halde karşımızdaki ekibin dergisidir...»

Birgün de, bu ön-yargılardan kendilerini sıyrıp, başlarını ellerinin arasına alsalar ve «acaba bu adamların söylediğinde gerçek payı var mı?» diye düşünse-ler...

Düşünebilseler, bu duruma düşmezlerdi ki...

Saygılarımızla  
**TOPLUM**

### TOPLUM

CUMA GÜNLERİ YAYINLANIR, HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

**KURUCUSU**  
Turhan Erker  
**SAHİBİ**  
Coşkun FERMAN  
**SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ**  
Abdullah Emre İLERİ

TEL : 12 95 64  
**YÖNETİM YERİ :**  
Meşrutiyet Caddesi  
Hatay Sokak No : 10/15  
Bakanlıklar - ANKARA  
**HABERLEŞME ADRESİ :**  
Posta Kutusu 160  
Ulus - ANKARA

TOPLUM Dergisinin bu sayısı  
**CIHAN** matbaasında dizilmiş,  
filmler **DOĞUŞ** matbaasında  
çekilmiş, **TERCÜMAN** Veb Ofset  
Ankara Tesislerinde basılmıştır

**ABONE :**  
6 aylık (26 sayı) 65 TL.  
Yıllık (52 sayı) 125 TL.  
**DAĞITIM :** Hür Dağıtım A. Ş.

**ILAN TARİFESİ**

Arka kapak (Siyah - beyaz) 4000 TL. Arka kapak (Renkli) 5000 TL.  
Sütun Cm. 50 TL. İç Sayfalar 3000 TL.

## CHP

### İsmet Paşa bile kurtaramadı

Kurultaya üç gün kala, çayı görmeden paçayı sıvayan Kemal Satır, TRT aracılığıyla şu demeci veriyordu :

«Kazanacağız demiyorum, kazandık diyorum...»

Olağanüstü Kurultay sonuçları alındıktan sonra, aynı Satır'dan, hemeni hemen ses çıkmadı. Çıksaydı, herhalde, şöyle demesi gerekirdi :

«Kaybedeceğiz demiyorum, kaybettik diyorum...»

«Kartal Yuvası» karargâhında, Devlet radyosuna sırtını dayamıştı. 88 Yaşındaki Genel Başkan İnönü'yü kalkan olarak kullanmış, Kurultayın teşekkül tarzını kanun ve tüzüğe göre değil, «paşa gönlüne göre» âyarlamıştı. Genel Başkan'a «Ya ben, ya Bülent...» dedirtecek kadar ileriye gitmişti. Ama sonunda kendisini, İsmet Paşa bile kurtaramadı.

Güven oylaması devam ederken, Ecevit ve arkadaşları lehindeki fark 100'ü bulduğu sırada, Satır, Genel Başkan İnönü'nün arkasındaki masada, kolunu yastık yapmış, başını da bu rahat yastığa gömmüştü. Fark 120'ye çıkınca, yerin-



ECEVİT KURULTAYDA  
CHP'de «büyük dönemeç»

den kalkarak, misafir partilere ayrılan bölmeğe geçti. Fark 150'yi bulunca, «Özel Büro» mütemet'lerinden Sadrettin Çanga'nın, Bakanlara ayrılan sandalyede otururken tepetaklak yuvarlandığı görüldü. Sandalyenin bacağı kırılmıştı.

Fark 175'i aşım 200'ü bulurken, Genel Başkan İsmet İnönü, eşi ve doktoruyla birlikte arka kapıdan salonu terk ediyordu.

Gece saat 23 sıralarıydı ve Satır'ın, Stad Oteli'ndeki «Kartal Yuvası» Karargâhı'nda şöyle bir telefon konuşması geçiyordu :

— Ben, Ceyhan Delegesi.. Kaybetmişiz.. Şimdi ne yapacağız?.. İstifa mı edelim?

Satır'ın karargâhındaki yetkili :

— Ne kaybetmesi, yeğenim? Va ziyet dört yüze dört yüz... Mücadelemiz devam ediyor...

— Ee, bu radyo yalan mı söylüyor yâni? Hani, radyo da bizden, diyordunuz?

Satırçılar hâlâ, hayal ettikleri sürece yaşadıklarını sanıyorlardı. Oysa, az önce, TRT muhabirleri bile, Parti Meclisi'nin güvenoyu aldığı «tespit» etmişlerdi. (Bak : Kurultay ve TRT)

### Taban hareketi

CHP 5'inci Olağanüstü Kurultayı, Satır ekibinin arzusuna göre teşekkül etmiş, fakat Satır ekibinin bütün hesaplarını yanlış çıkararak, bir gerçeği ortaya koymuştu. Bu gerçek, CHP'de artık «kapıkulu» olmak yerine, özgür partililer olarak, Partinin ve ülkenin kaderine sahip çıkmak isteyenlerden kurulu yepyeni bir tabanın oluştuğunu ortaya koyuyordu. Ve bu gerçek, «Gerçek Anadolu» ile «Anadolu Kulübü» arasındaki ayrımı yapamayan politika esnafının suratına indirilen sert bir şamardı.

Ecevit Güresin, Kurultayın son günü yazdığı yazısını şöyle bitiriyordu :

«CHP, tarihi misyonunu tamamlıyor, gördüğümüz kadıyla, Tarih ileride herhalde muhasebesini yapacaktır.»

Aslında, tarihi misyonunu tamamlayan CHP değil, CHP'yi hâlâ eski yörüngesine oturtmak için çaba sarfeden, halktan ve örgütten kopuk bir grup politika esnafıydı. Ve bu esnaf, ne yazık ki, şimdiye kadar daima yanlış bilgi verdiği, yılların tarihi Genel Başkanını da

peşinden sürüklüyordu! Sorumluların «muhasebe yapması» konusuna gelince; bu muhasebe, 5'inci Olağanüstü Kurultay'da, oylama sonuçlarıyla çoktaaan yapılmış, ak koyun ve kara koyun belli olmuştu.

### Ve kurultay

5 Mayıs günü, Selim Sırrı Tarcan Kapalı Spor Salonu'nun çevresinde geniş çapta güven'lik tedbirleri alınmıştı. Toplum polisleri, Kurultay binasının önünden, delegeleri kartı olmayan kimseyi geçirtmiyorlardı. Yeni il delegeleri, Gençlik



İNÖNÜ KURULTAYDA  
Ya ben, ya ben, ya ben!

Park'ın tel örgüleri arkasına atılmışlardı. İçeriye dinleyici alınmıyordu. Ve CHP'nin tarihinde ilk kez, halkın izleyemeyeceği bir kurultay toplanıyordu. Gazeteciler bile, görevlilerin sıkı deretimi altında, kartlarındaki isimleri kontrol edilerek, dar kapılardan içeri alınıyorlardı.

Bülent Ecevit, Kurultay salonuna saat 10'u 10 geçe girdi. Kurultay delegeleri, «Ecevit, Ecevit!» diye tempo tutarak gösteri yapmağa başladılar. Aynı gösteri, Kâmil Kırkoğlu'nun gelişinde de tekrarlandı. Satır'ın gelişi ise, salondaki hoparlör tesisatını kurmakla görevli ses teknisyenlerinden fazla ilgi toplamadı. Daha kurultay başlamadan, salonun nabzı aşağı yukarı belliydi.

Saat 11.30'a gelmişti ve bütün Kurultay, Genel Başkan İnönü'yü bekliyordu.

### Inönü rahatsız

Saat 12'ye yaklaşırken, Köşkten, Genel Başkanın rahatsızlandığı haberi geldi. Devlet Bakanı Ali İhsan Gögüş, Millet Meclisi Grup Başkan Vekilleri Kemal Demir ve Necdet Uğur ile «Özel Büro»dan Ahmet Şener de o sırada Paşa'nın evinde bulunuyorlardı. Gazeteciler, Kurultayı bırakıp, İnönü'nün köşkünün kapısında toplandılar. Öğleye doğru, Paşa'nın özel doktoru Prof. Zafar Paykoç, Gögüş, Demir, Uğur ve Şener'le birlikte evden çıktı. Devlet Bakanı Gögüş, «Kurultay'ın ertesi gün saat 11'e ertelendiğini» söyledi. Sonra sözü, Dr. Paykoç aldı, İnönü'nün birer saat arayla üç kez kalp spazmı geçirdiğini ve 24 saat dinlenmesi gerektiğini bildirdi. Paykoç, hastalığın «fazla ciddi» olmadığını ve İnönü'nün hastaneye yattığını de sözlerine ekledi.

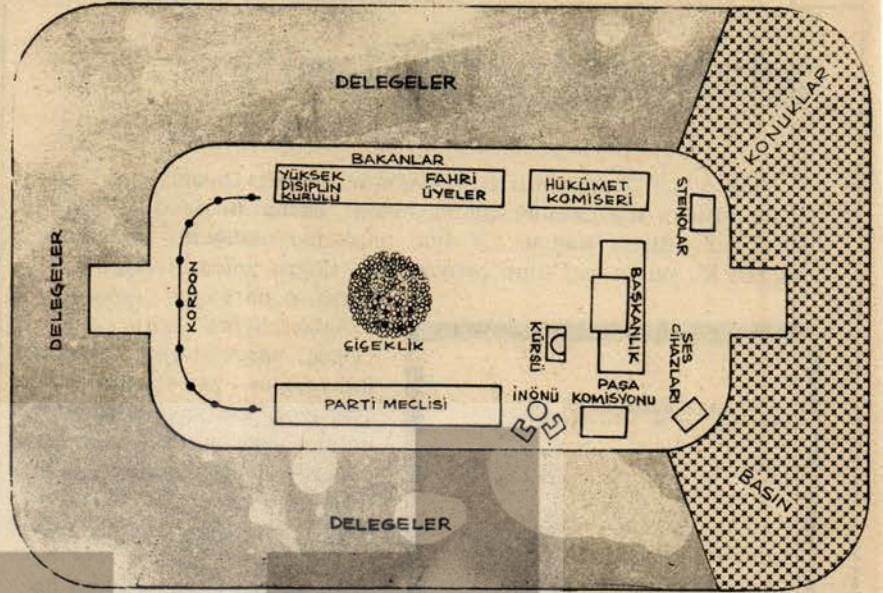
Ekip, Selim Sırrı Tarcan Salonu'na döndü ve önce, «Özel Büro»dan Trabzon milletvekili Ahmet Şener, İsmet İnönü'nün, rahatsızlığıyla ilgili mesajını okudu, sonra da Genel Sekreter Kâmil Kırıkoglu, «Kurultayı ertelediğini» bildirdi.

### Bir resim Bir isim

Inönü, 5 Mayıs gününü, evinde dinlenerek geçirdi ve bu arada, Satır grubu ile Kurultay «Özel Büro» mütemetlerini kabul etti. Ertesi gün Hürriyet Gazetesinde, İnönü'yü yatağında gösteren yarım sayfalık bir fotoğraf yayınlanınca, Kurultay delegeleri bir hayli heyecanlıydılar. İnönü, sol tarafına yatmış, uyuyordu. Kalp hastasının sol yanına yatamayacağını, yatmaması gerektiğini bilenler, resmin, Hüseyin Ezer'in değerli arşivinden çıktığını anladılar! Esasen, gazete haberlerine göre, İnönü o gün, fotoğrafta görülen üst kattaki yatak odasında değil, alt katta bulunan salondaki kanapede dinlenmişti. Nitekim, biraz sonra İnönü, beraberinde eşi Mevhibe İnönü ve özel doktoruyla birlikte, şiddetli alkışlar arasında, Kurultay salonuna girdi.

### Ya ben, ya Bülent!

Bir gün önce kalp spazmı geçi-



### KURULTAY SALONU : Dinleyicisiz kurultay

ren Genel Başkan, o gün, Kurultay Başkanlığı seçimi boyunca bir sandviç ve bir bardak sütle- akşama kadar Kurultayda kaldı, iki de konuşma yaptı. Genel Başkanın iki konuşmasının da özeti, ertesi günkü gazetelerin manşetlerini teşkil etti: «Ya ben, ya Bülent!»

Genel Başkan, kararlıydı. 34 yılda 12 Genel Sekreter eskiten İnönü, şimdi, CHP'nin oklarını 13'üncü Genel Sekreterine çeviriyordu.

Inönü, «Kurultaydaki mäsüm vatandaşlara yapılan bazı propagandaları tashih etmek istediğini» söyleyerek sözlerine başladı ve,

— «Güya Kurultay, Parti içinde bulunan derin ihtilafı halletmek için Sayın Bülent Ecevit'i bulunduğu yerde vazifede bırakmak ve çok

saygı gösterildiği mütemadiyen ilân olunan Genel Başkanı da beraber yanında çalıştırmak için toplanmıştır. Oysa aramızdaki ihtilaf ciddidir. Bir senedenberi her şekli tecrübe olunmuştur. Kurultayın toplanmasına sebep olan Parti Meclisi ve Merkez Yönetim Kurulu'nun değişmesi ihtilafı, hem benim, hem de Bülent'in vazifede olmasıyla hâlolunamaz!» dedi.

Genel Başkan, sözlerin tamamlayıp yoklamaya geçerken, salona Bülent Ecevit girdi. Delegeler, hep birlikte, «Ecevit, Ecevit!» diye tempo tutmağa başladılar. Tezahürat, Ecevit yerine oturuncaya kadar devam etti ve Kurultayın havası şu gerçeği ortaya koydu:

Inönü, «Ya ben, ya Bülent» diyor, Kurultay çoğunluğu ise, «Hem sen, hem Bülent!» diye ısrar ediyordu. Ne var ki, İnönü'nün etrafında kenetlenen Satırcılar, bu gerçeği görseler bile kabullenmek istemiyorlar ve her ne pahasına olursa olsun, tarihi İsmet Paşa'yı âdetta bir fedai haline getiriyorlardı.

Yoklamada, 1352 delegenin kart aldığı tespit edildi. Salondaki tezahürat ilk havayı veriyordu. Kurultay Başkanı seçiminin sonuçları ise bu havaya daha da kesinlik kazandıracaktı. Ecevit grubunun adayı, Parlamento kurulları ve parti tüzüğü konusundaki uzmanlığı ile tarınan Sırrı Atalay'dı. Atalay'ın, kurultay başkanlığına getirilmesini isteyen önerge, 861 delege tarafından unzulandı. Satır ve İnönü'

### yenilen, doymaz !

Satır, Kurultaydan önce, «Besinci Olganüstü Kurultayı kazanacağız demiyorum, kesin olarak kazandık demekreyim» diyordu.

Kurultayda, «Meydan okuyorum!» diye gültüdü.

Ve.. alta düştü.

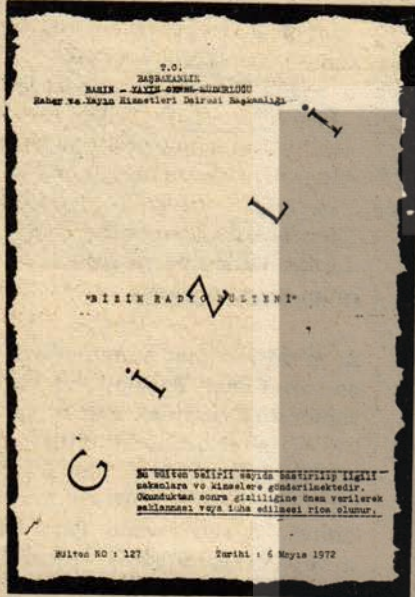
Şimdiyse, «Ecevit ve arkadaşlarının parlayıp sönmeleri birbirine çok şiddetli bir mücadele bitmedi, henüz başladı» diyor.

Eh, ne diyelim?

«Yüklenen, görese doymaz» demişler.

## “gizli,,liğin böylesi!..

CHP 5'inci Olağanüstü Kurultayında, Devlet Bakanı Ali İhsan Göküş, «Bizim Radyo»nun yayınlarından bazılarını okudu; TRT'ye çatanların, «Bizim Radyo» ile aynı paralelde olduğunu söyledi ve ima etti ki, bu radyo kime çatıyorsa, o, doğru yoldadır, kimi övüyorsa, o da yanlış yolda...



Anlaşıldığına göre, Sayın Göküş, hareketlerini «Bizim Radyo»nun yayınlarına göre ayarlıyor, bu yayınlara göre hüküm veriyor. Eh, bu da bir değerlendirme yöntemidir. Ve madem ki, Sayın Bakan kendine bu yöntemi seçmiş, kim ne diyebilir?

Bir zamanlar Amerika'da da bir senatör, kendisine, buna benzer bir yol seçmişti ve bayağı da ün kazanmıştı... Hani, şu McCarthy adındaki senatör...

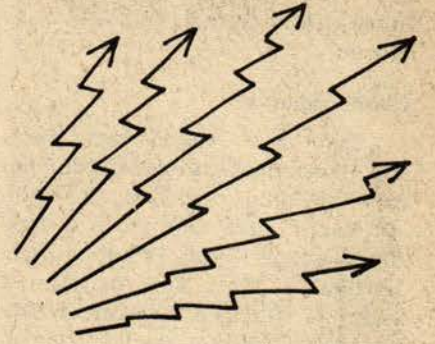
Yalnız, merak ettiğimiz bir nokta var :

Devlet Bakanı Ali İhsan Göküş'ün eline alıp kürsüye çıktığı ve 1300 delegeye okuduğu, «Bizim Radyo» yayını veren bültenin üstündeki not,

Bakanlar için geçerli değil midir?

Bültenin kapağının bir köşesinden öbür köşesine kadar uzanan kocaman harflerle yazılmış ve dikkati çeksün diye de kırmızı basılmış «GİZLİ» kaydının altındaki notta aynen şöyle deniliyor :

Bu bülten belirli sayıda bastırılıp ilgili makamlara ve kimselere gönderilmektedir. Okunduktan sonra gizliliğine önem verilerek saklanması veya imha edilmesi rica olunur.



nun başkan adayı ise Hüdaî Oral'dı.

Başkanlık seçimi, gizli oyla yapıldı ve bizzat Genel Başkan tarafından ilân edilen sonuç, Kurultayın sonucunu da aşağı yukarı tâyin etti. Atalay, 1328 oydan 733'ünü sağlamış, Hüdaî Oral'ın aldığı oylar ise 575'de kalmıştı. Aradaki fark, 158'di. Satırcılar, bu sonucu, büyük bir iyimserlikle şöyle yorumladılar:

«Karşı taraf, Atalay'ın başkanlığı için verilen önergeye 861 imza toplamıştı. İnönü, daha açış konuşmasında isteğini bildirince, bir çırpıda 128 delegeyi bizim tarafa çekti. Asıl konuşmasında ve son konuşmasında çececeği oylarla, durumu kurtarır, bizde yönetimi ele geçiririz.»

Anlaşılan, damdaki Satırcılar, ya hesap bilmiyorlar, ya da CHP tabanını tanımıyorlardı.

### Hukuk ve buyruk

Kurultay Başkanı seçilen Sırrı Atalay, Genel Başkanın elini öpe-



ECEVİT, ÖKTEM VE EYÜPOĞLU : Yeni akım mutlaka galip gelecektir!



## KIRIKOĞLU KONUŞUYOR

**Paşa'ya evet, Paşa' kulluğuna hayır!**

rek görevi devraldı. Divan teşekkül ettikten sonra, 12 il başkanı tarafından verilen ve «eski - yeni delegeler» konusunu Kurultaya getiren bir önerge okundu. Önergeyi verenlerin gerekçesi şuydu: «Genel Başkan İnönü, Kurultay arefesinde verdiği demeçte, herşeyi bu kurultay halledecektir, dememiş miydi? İşte, günlerce tartışmalara yol açan, mahkemeleri ve hukukçuları işgal eden bu konuyu şimdi Satırcıların istediği şekilde teşekkül eden Kurultay halletsindi...

İnönü'nün arkasındaki sandal yelerde oturan Satırcılar, derhal Genel Başkanı durumdan haberdar ettiler. Genel Başkan da süratle yerinden kalktı ve Kurultay delegeleri üzerinde bir şok etkisi yaratan konuşmasını yaptı:

— «Bu kurultayı, 20'nci Kurultay delegeleri dışında başka delegelerle devam ettirmek isterseniz, Kurultayın benim davet ettiğim kurultay olmadığını derhal ilân ederim! Resmi makamları müracaat ederim! Anayasa Mahkemesine bu kurultayı şikâyet ederim! Mahkeme karar verinceye kadar devam ederiz, diyenler varsa, evvelâ Kurultayı kapatırım. Bu münakaşa derhal kesilmelidir!»

### Tarihe Havale

Başkan Sırrı Atalay, «Anayasa Mahkemesine hangi konularda mü-

racaat edileceği» konusunu açıklamaya başlarken, salondaki Satırcıların gürültüsü iyice arttı. Atalay, Genel Başkanın davranışını tarihe havale edeceğini bildirdi ve hukuk anlayışıyla bağdaşmasa dahi. «aziz ve sevgili Genel Başkanına hürmetinden dolayı konuyu burada kestğini» ifade etti. Genel Başkan, gündemdeki konuşmasına başlayabilirdi. Fakat İnönü, «Bu mesele kapanmadan konuşmam!» diye ısrar ediyordu. Atalay, Başkarlık Divanından inerek Genel Başkana anlatmaya çalıştı ki, mesele kesilmiştir. O zaman İnönü, beklenen konuşmasını yapmaya başladı.

Satırcılar, «Kartal Yuvası» kararından günlerdenberi bazı sövleniler yaymaktaydılar: «Paşa, tarihi bir konuşma yapacak ve yeni belgeler or'ava a'arak Ecevitçileri açmaza düşürecek!».

Ancak, İnönü konustukça, Satırcıların kulise yavdıklarının da gerçek olmadığı anlaşıldı. İnönü, Ortanın Solu politikasını izah ediyor. Ecevit'le ihtilâfın nasıl başladığını ve nasıl devam ettiğini, herkesin bildiği seklivle, kronolojik bir biçimde, bir kez de Kurultay delegelerine anlatıyordu. Kurultay konuşması, Parti Meclisi konuşmasından fazlaca farklı değildi: **Ortanın solu, sosyalist bir karakter değildi. Demokratik sosyalizm, yasalara ve Anayasaya göre meşru idi. Ancak, kendisinin ilân ettiği ortanın solu ilkesi, sosyalizm değildi. CHP de sosyalist olamazdı. Çünkü sosyalist, milliyetçi olamazdı. CHP ise milliyetçiydi. Kim «sosyalist olacağız» diye çalım yaparsa, İnönü kesin olarak onun karşısındaydı.**

Genel Başkan, dana sonra, **Bülent Ecevit'in, kendisine nasıl ters düştüğünü; nasıl istifâ ettiğini anlattı ve Meclis grupları'ya Parti Merkezinin ayrıldığını; bu hale düşen CHP'nin hiçbir istikbali olmadığını söyledi. Paşa 5'inci Olağanüstü Kurultayı bu iş için çağırmişti. Kurultay, bu Parti Meclisini değiştirecekti ki, Teşkilât ve Grup, âhenk içinde çalışılabilsindi...**

Genel Başkan, Kurultayın ilk günü ikinci kez direktifini veriyor, «Parti Meclisini düşüreceksiniz!» diyordu. Sözlerini şöyle bağladı:

— «Burada yapacağınız görüşmelerin sonunda sizler, Cumhuriyet Halk Partisi'nin gerçek sahibi partilerin temsilcisi delegeler, doğru-

yu ve eğriyi seçeceksiniz!»

Kurultay delegeleri de zaten «doğruyu ve eğriyi seçmek» üzere biraraya gelmişlerdi. Ne var ki, Ge-

## İnönü ticareti

**İnönü'ye saygı, onu eleştirmemek, onun her değerine «evet» çakmak, ona övgüler sıralamak değildir.**

**İnönü'ye saygı, onun da her kes gibi, olağan bir varlık olduğunu düşünerek ona göre ilişkiler düzenlemek; ona doğru bilgi vermek; yanlışlığı noktalarda onunla tartışmak; salim kararlar almasına, salim davranışlarda bulunmasına yardımcı olmakla mümkündür.**

**Örgütün eğilimini bilmeden, öğrenmeye kalkışmadan, İnönü, Ecevit ve arkadaşlarına kapıyı gösterince, onlara düşen, fareli köyün kavalcısı gibi CHP'den çıkıp gitmektir» diyenler acaba şimdi hiç üzülüyorlar mı? «Paşam, yapılan Kongrelerin hepsi tertiptir. Dışardan adam getiriyorlar, dinleyicilere alkış tutturuyorlar. Onun için kazanıyorlar. Yoksa, tek oy bile alamazlar» diyenler şimdi hiç utanıyorlar mı? Kendi tüketmiş siyasal yaşamlarını birkaçgün daha sürdürebilmek için İnönü'yü Ecevit'in karşısına dikenler, şimdi hiç vicdan azabı çekmiyorlar mı?**

**Hele İnönü'ye hiçbir şey kazandırmayan mizansenleri hazırlayanlar? Kendi çıkarları için İnönü'nün en yakınlarına, «Babam ne diyor?» «Paşadede ne düşünüyor» diye sütun sütun yazılar yazdırıyorlar? Çekilmiş eski resimleri sayfa sayfa verip, merhamet avcılığı yapmağa kalkışanlar?**

**Ayıp olan, İnönü'yü eleştirmek, onunla görüş ayrılığına düşmek değildir, beyler!**

**Ayıp olan, saygısızlık olan, asıl budur, bu!**

**Bâri, bundan sonra onu rahat bırakınız.**



## AKLIEVVEL..

nel Başkana göre «doğru», «Satırcılar», «eğri» de «Ecevit ve Merkez yöneticileri»ydi.

İnönü, konuşmasını bitirdikten sonra, ihtiyatı eiden bırakmadı ve Kurultay Başkanı Atalay'ı yanına çağırarak, «Ben yokken birşey yapmayacaksınız, değil mi?» sorusunu yöneltti. Atalay da Genel Başkana olan saygısından, kendisine bir kez daha teminat verdi «e Kurultayı ertesi güne bıraktı. İnönü, eşiyile birlikte köşküne dönerken, Satırcılar da «Kartal Yuvası»na çekilerek, «Partiyi vurduk. İnönü en az 200 oy daha çeldi» hayaliyle yeniden hesap yapmağa başladılar.

### Satır'ın derdi

Kurultayın son derece elektrikli bir hava içinde geçen ikinci gün çalışmaları, «CHP'de Bunalım» adlı 5 liralık kitabın yazar Kemal Satır'ın daha önceden basına dağıttığı yazılı konuşmasıyla başladı.

«Meydan okuyorum, kimin neyi yarsa getirsin» diyen Satır, «Ben, hiçbir şey talep etmeden, size meseleyi getiriyorum. Benden istifade ederseniz, o başka...» deyince, salondan gülüşmeler yükseldi. Satır da bu gülüşmelere şu cevabı verdi :

— «Son gülen, iyi gelecektir...»

20'nci Kurultayı ve 20'nci Kurultayda Ecevit'e bayrak açan Satır'ın konuşmasını hatırlayanlar, bu seferki konuşmasındaki suçlamalarda fazla bir yenilik göremediler. Konuşmasının tek tutarlı ve mantıklı paragrafı şuydu :

— «Artık, 1972 Türkiyesinde halka rağmen iktidar olma özelemlerinin düşünülemediğine yürekte inanıyor ve özellikle CHP gibi, adını halktan almış ilkelerini onun bağrında oluşturmuş bir partide, halka karşı olanların aradıkları ortamı bulamayacaklarını kesinlikle söylüyorum.»

Evet, bu sözler, CHP Kurultayını halktan gizli toplamak için çaba gösteren Satır'ın sözlerydi. Ne var ki Olağanüstü Kurultayın halk temsilcileri olan delegeler, Parti Meclisi'ne güvenoyuyla, Satır ve arkadaşlarının «halka rağmen iktidar olma özlenimlerini» bir anda suya düşürmüşlerdi.

### Kırkoğlu konuşuyor.

Günün en ilginç konuşmalarından birini, gündemin 6'ncı maddesiyle, «Parti Meclisinin işlem ve eylemleri üzerinde müzakere»ye geçildiği sırada, Genel Sekreter Kırkoğlu yaptı. Kırkoğlu, Genel Başkanı dinlemediği yolundaki iddialara cevap verirken, «İsmet Paşa'nın Padişah değil, padişahlığı yikan bir adam olduğunu» hatırlattı. «İsmet Paşa padişah değil ki onun semavi iradelerine her zaman peki diyelim» diyen Kırkoğlu'nun bu sözleri, daha sonra, «Radyo Bakanı» Ali İhsan Göğüş tarafından yanlış anlaşılacak ve Göğüş, mikrofondan, «Paşa'ya nasıl padişah dersiniz?» diye bas bas bağırma gereğini duyacaktır.

Genel Sekreter, bütün iddialara tek tek cevap verdi. Aslında kendisinden şikâyetçi olanlar, seçim bölgelerinde seçilme şanslarını yitirmiş, umutlarını partiye bağlamış senatör ve milletvekilleri idi. Bunun en tipik örneği, Radyo Bakanı Gaziantepli Ali İhsan Göğüş'ün, Gaziantep delegesi hemşehrileri tarafından yuhalanmasıydı.

Genel Sekreter, Satır ve arkadaşlarına hatırlattı ki, «Yeni akım»ın mayası artık tutmuştur ve bu akımı yozlaştırmak durdurmak, çeşitli hünerlerle CHP'ne yön değiştirmek artık kimsenin harcı değildir. Kırkoğlu, Genel Başkana saygılıydı. Ama bütün çabalarına rağmen, yerine getirmediği istekleri de olmuştu. Genel Başkan, yetkilerini aştığı zaman, ona «Hayır!» demmişti. Bunda kızılacak ne vardı? CHP ancak böylesine haysiyetli bir yönetimle şeref kazanırdı. İnönü'ye saygı, onun yetkilerine saygılı olmak demektir. Bunun ötesi ise, ortaçağ köleliği, mürâilik, dalkavukluktu. 20'nci yüzyılın ikinci yarısında, Partinin alnına böylesine karanlık bir damganın vurulmasına müsaade edilmeyecekti. Genel Başkanın da bunu kabul etmeyeceğini anlamayanlara yazıklar olsun.



5inci Olağanüstü Kurultayı, Sayın İnönü'nün taleplerini kesin bir kararlılık içerisinde reddetti ve Ecevitçi Parti Meclisine güvenoyu verdi. Bu, aslında kolay bir karar değildi. CHP dışındaki siyasal çevreler, bazı kuruluşlar ve, birkaç kalem dışında, bütün basın, ağırlıklarını Ecevit ve arkadaşlarına karşı koymuşlar ve Parti onların elinde kalırsa sanki dağılıp yok olacakmış havasını yaymışlardır.

Sayın Ecevit ve arkadaşlarının kendi politikalarını ibra ettirmelerindeki en büyük güçlükleri ise, Sayın İnönü'nün kesin ve kararlı bir tutum içerisinde cephe almış olmasıdır. Bütün bu güçlüklerle rağmen Kurultay, Merkez yöneticilerinin lehine sonuçlanmış ve CHP örgütü, son üç kurultayda yaratıp geliştirdiği bir siyasal görüş ve tutumu savunma kararı almış ve bu kararını alırken de saygı ve sevgi dolu olduğu yılların İnönü'süne ters düşmekten de yılmamıştır.

Büyük bir önder ve bilgili bir kurmay olan Sayın İnönü, partisinde kendi başlattığı bir siyasal akıma niçin karşı çıkmıştır? «Ortanın Solunu Bülent'le yürütük» dediği, dürüst ve yetenekli bir halk önderinin üzerine niçin, akıl almaz bir hırçınlıkla yürümüşür? Sayın İnönü kendisine, Ecevitçilerden daha uzak, izlemek istediği politikaya daha yabancı ve kadro olarak daha yeteneksiz bir grupun yanında imiş görüntüsünü neden vermek istemiştir?

Bütün bu sorulara değişik açılardan değişik yorumlar getirmek mümkündür. Fakat bu yenilginin tabanında yatan ve tutarsız görünen bu davranışların nedeni, tamamen, Sayın İnönü'nün dünya görüşüne ve siyaset anlayışına dayanmaktadır.

Sayın İnönü, yakın zamana kadar, CHP içerisinde tek iktidar sahibi olarak bellemiştir. Partinin çeşitli kademelerinde iktidarı onunla paylaşır görünen bir takım zevat ise bir siyasal tabana dayandıklarından değil fakat o günün şart ve imkânları içerisinde Sayın İnönü öyle tensip buyurduğu için iktidardan pay alabilmişlerdir. Kendi biçimlendirdiği politikayı uygulayabilmek maksadıyla Sayın Genel Başkan, belirli bir amaç için güvendiği kadroyu işbaşına getirmiş; başka şartlar değişik bir politika gerektiriyorsa, esvap değiştirir gibi, yönetici kadro değiştirmiştir. Çevresindekiler, tutarlı bir siyasal görüşün biraraya getirdiği insanlar değillerdir. Bu insanların çoğunun, belirli bir sosyal soruna dayanan siyasal tabanları da yoktur. Sayın İnönü'nün güven ve takdirini kazandıkları ölçüde ikbal görmek, bunu yitirdikleri anda da Partinin eski şöhretler galerisinde bir tozlu hatıra haline dönmektedirler.

Kendisini sınırlayacak ve denetleyecek demokratik bir mekanizmayı Parti içinde uygulayacak güçteki kadroların yokluğu, Sayın İnönü'ye sonsuz bir yetki kazandırmış ve bu büyük insan, Türk siyasal ve toplumsal hayatını tek başına, büyük ölçüde etkileyebilmek yeteneğine kavuşmuştur. Bu yeteneğin ve Paşa'yı güçlü kılan «mavi boncuk» politikasının sürebilmesi

## Paşa niçin yenildi?

için, Parti'nin üst kademelerinde, «Paşa istemezse olmaz» zihniyetini sürdürecektir tutarsız ve güçsüz kadroların varlığı gerekmektedir. CHP içerisinde bu kadar kolay adam harcanmasının ve «böl ve yönet» politikasının bu denli geçerli olmasının nedenleri kuşkusuz burada yatmaktadır.

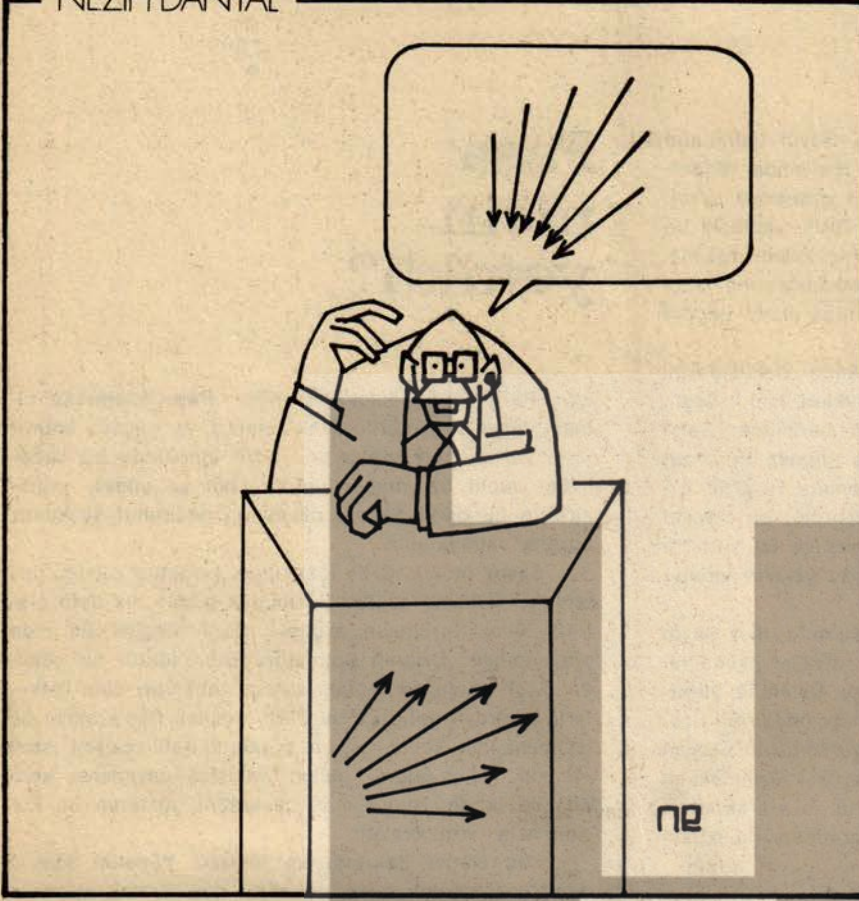
Sayın İnönü, CHP içerisinde yaratmış olduğu ortamın, kendisine sağladığı «mutlak gücü», ilk defa olarak, 20'inci Kurultayın seçtiği Parti Meclisi'nde elde edememiştir. Ortanın Solu görüşünün tutarlı bir şekilde oluşturduğu ve sağlam siyasal tabanları olan insanların biraraya getirdiği bu Parti Meclisi, Paşa istese de istemese de, kendi başına ayakta durabileceğini isbat etmiştir. Sayın İnönü, halkın yetkisine dayanarak kendisi ile iktidarı paylaşmak cesaretini gösteren bu kurulu asla affetmemiştir.

«Üç Genel Sekreter ve Merkez Yönetim Kurulu değişti; fakat tutum ve görüşleri değiştirmek mümkün olmuyor» diyerek Parti Meclisinden hayretle şikâyet eden Sayın İnönü'nün kendi mutlak gücünü sınırlayan bu tutarlılığı küçük görmesini anlayışla karşılamak gerekmektedir. Çünkü Sayın İnönü, bu tutarlılığı yansıtan ve sağlam sosyal görüşleri oluşturan Türkiye gerçeklerinin de pek farkında değildir. Türkiye serpillip geliştikçe, siyaset, «öncelikli» bir takım adamların tekelinden çıkıp, kitlelerin malı olmağa başlamıştır. Edirne'deki ayçiçeği üreticisinden İğdır'lı pamuk üreticisine kadar herkesin kolladığı bir ekonomik ve siyasal ortam yaratılmıştır. Halk, «rahmelli Yargıtay Başkanı Sayın İmran Öktem'in cenaze merasiminde olanlar»la değil, Üceller, taban fiyatları, istihdam politikası gibi daha somut ve kendilerine yakından ilgilendiren sorunlarla uğraşmaktadır.

Türkiye siyasal hayatı, dar kadroların tekelinden çıkmış, büyük çapta bir yetki ve iktidar dağılımı gerçekleşmiştir. Belirli donmuş kalıplar içerisinde, tutarlı, fakat durgun bir bürokratik yönetim, yerini, giderek daha dinamik, yaratıcı ve çelişkili bir yönetime bırakmaktadır. Tarımsal üretim, önemini, gün geçtikçe sanayi üretimine devretmekte ve sorunları ile, insanları ile, üretim ilişkileri ile yepyeni bir Türkiye doğmaktadır.

Büyük insan ve Türk milletinin çok şey borçlu olduğu Sayın İnönü işte bu değişime ve onun yaattığı siyasal gelişime ayak uyduramamıştır. Sayın İnönü'yü Ecevit değil, fakat değişen Türk halkının bir parçası olan CHP'nin tabanı yenmiştir.

AHMET N. YÜCEKÖK



Kırıkoğlu'nun, «son sözü Kurultaya bırakan» konuşmasından en çok gocunanlardan biri de. Radyo Bakan Ali İhsan Göğüş'tü. Kendi's'ne sataşıldığı iddiasıyla söz aldı ve cebinden çıkardığı yazılı konuşmasında Genel Sekreteri «kabadayılık ve sosyalizm yardakçılığı yapmak»la suçladı. Göğüş, uğultular arasında yaptığı konuşmasının metnini, yanına gelen TRT muhabirlerinden birine verdi, salondan çıkarken de Başkanlık kürsüsüne yürüyerek, Sırrı Atalay'a bağırmağa başladı. Atalay, delegelere hitaben, «Görüyorsunuz» dedi, «Kurultayın seçtiği Başkana hakaret eden bir Hükümet üyesi!».

#### Ecevit kürsüde

Bülent Ecevit, ikibuçuk saat süren konuşmasını, Kurultayın öğleden sonraki oturumunda yaptı. Eski Genel Sekreter, hakkındaki suçlamaları cevaplandırırken, «CHP'yi kurtarma iddiası adı altında aylardır izlenen kampanyanın, kurtarma kampanyası değil, bir yıpratma kampanyası haline geldiğini» ileri sürdü. CHP'ne, tarihi boyunca, Partinin içindeki kimseler tarafın-

dan bu denli iftira edildiği görülmemiştir. İnönü'nün kendi şahsına bağlı ağırlığının dünyada hiçbir politikacıda bulunmadığını Ecevit iyi biliyordu. Ama şurası da bilinmeliydi ki, artık Türkiye'de kurumlar, kişilerden daha çok ağırlık taşıyor hale gelmiştir. Buna da üzülmeğe değil, demokrasi adına sevinmeğe gerekirdi. En çok İnönücü geçinenler onu yapayalnız bıraktıkları zamanlarda, Genel Başkan, yanında hep Ecevit'i bulmuştu.

Ecevit konuşurken, «Özel Büro» dan Sadrettin Çanga, aldığı notları Genel Başkan İnönü'ye veriyor, böylece İnönü de, eski Genel Sekreterin konuşmasını izliyordu. Ancak, Çanga'nın, Ecevit'in İnönü için söylediği iyi, övücü sözleri Genel Başkana aksettirmeyip, sadece eleştiri niteliğindeki sözleri çalakaalem not ettiği gözden kaçmıyordu. Eski Genel Sekreter, bu arada, acı da olsa, bir gerçeği dile getirmekten kendini alamadı :

— «İhtirasları kendi güçlerini aşan bazı kimseler, İnönü'yü yanılttılar. Genel Başkanımızı yanıltma gayretleri yüzünden bu kurultay sonunda da Genel Başkanımızı güç durumda bırakacaklardır.»

Ecevit, asıl sorunun ne olduğunu da Kurultay delegelerine izah etti :

Sorun, «ya ben, ya Bülent!» sorununun ötesindeydi. Açıkça söylemek gerekirse, verilmesi gereken karar şuydu :

— «Demokratik bir partinin kanunlara saygılı özgür üyeleri mi olacağız, yoksa kapıkul'arı mı olacağız?.. Bu parti, demokrasinin ve belli hukuk kurallarının işlediği bir tüzel kişilik mi olacaktır, yoksa kanunların işlemediği bir özel mülk mü olacaktır?»

Ecevit'in sözleri alkışlar arasında sona ererken, Adana delegeleri arasında bir kıpırdanma oldu ve iri yapılı Fazıl Güleç'in, delege locasından kürsüye doğru ilerlediği görüldü. Başkan Sırrı Atalay, Güleç'in kemerinin sağ tarafına yerleştirdiği tabancasını görünce kendisine şöyle seslendi :

— «Fazıl Güleç, Fazıl Güleç! Herhangi bir şekilde kaba kuvvet

## olur mu, böyle olur mu?

5'inci Olağanüstü Kurultay'da Parti Meclisine güvensizlik oyu verenlerin içinde, illerden Sadi Koçuş da var..

Hani, Başbakan Yardımcılığından ayrılırken imzaladığı istifa mektubunda Birinci Erim hükümetine demediğini bırakmayan, çözümlü kereler Ecevit'ten daha solda olduğunu söyleyen «devrimci» ve «ilerici» Koçuş!

İşle bu Koçuş, şimdi, ileriye kendisinden daha önce görüp Birinci Erim hükümetine güven oyu verilmesini savunan bir ekibe karşı durum alıyor. CHP'nin demokratik sol çizgide, tutarlı bir parti haline getirilmesine çalışan ekibe karşı durum alıyor.

Hem de, kimlerle birlikte? Satırcılarla..

İnönü'nün deyişiyle : Haydi canım, sen de..

## muhabirlik...

Düşünüyorum da, basın mesleğinin özü muhabirliktir, diyorum. Varsa da, yoksa da muhabirlik!.. Otuz yıl öncesi gözlerimin önünden geçiyor. Usta, çırak ilişkisi vardı. Lonca gibiydi mesleği-miz! Ankara'daki gazetecilikten söz ediyorum. İstanbul'u, Bâbıali'yi bilmem! «Babıali'den geçmeyen gazeteci olmaz» derlerdi. Bendenizi gazeteci sayarsanız olduk! Hem de inadına olduk.

Mariya,

Basın kartımız var ya,

İster otobüse bineriz

İster tranvaya...

İlk kartı aldığım günü düşünüyorum.

«Basın...» der geçerdim.

Bir kez «Basın» dedik ya... Artık çiğniyorlar geçiyorlar. Çiğnemekle de yeilinmiyorlar, karınca gibi ayaklarının altında eziliyorlar. Kimsenin kimseye saygısı kalmadı. Lonca usûlleri de ayaklar altında!

«Çiğnendi, yeter varlığımız cehl ile kakra... Doğrandı mubarek...» Ardını ne söyleyeyim? Siz de biliyorsunuz. Okumuş yazmışlığınız varsa, koca Tefvik Fikret'i gözlemişsinizdir. Edebiyat öğretmeniniz ne diye okuttu, cilt cilt kitapları? Okuldan çıkınca basın, çiğneyin, ezin diyet!..

Bir öğüdüm var: Gazeteci olacaksanız etliye, sütlüye karışmayın! Nasıl rahat edersiniz! Eski gazeteciler, Velit Ebuzziya, Hüseyin Cahit, Ahmet Emin Beyler... Okuyun anılarını, etliye sütlüye karışır gibi oldukları zaman başlarına neler gelmiştir! Gazeteleri kapanmış, yazmaktan alıkonulmuş, aşsız ekmezsiz konmuşlardır.

Sonra pes demişler, bu kez de kamuoyunun gözünden düşmüşlerdir. Biri Tasvir'i, biri Tanin'i, biri Vatan'ı batırdı. Ya şimdikiiler? Bir elleri yağda, bir elleri balda. Yaşasın rotatifler, yaşasın cicili biçili sayfalar. Sade suya tirit yazılar! Ya geziler, Nato'lar, Cento'lar, şunlar, bunlar? Hem gazeteden yolluk al, hem çağırandan cep harçlığı. Keyifleri beyde yok, paşada yok.

Bizim başladığımızda simgesi mesleğin, çayla simitti. Öyle mi bunların ki' bakın! Büyük otellerin ameri-kan barlarında seçkin içkiler! Karşılıklı alışverişler! Muhabirliğin de kalmadığını sanıyorum. Al bülteni özetle, ver gazetene!

«Ne yazdınız efem?»

«Haberler..»

«Ne üstüne?»

«Ne verseler ona şâkir, ne kılsalar ona şâd.»

Mekki Sait Esen, ustamdı. Dediğim usta çırak ilişkisinde...

«Gît, Resmî Gazeteyi al gel!»

Nerden alınır, ne bileyim ben? Başbakanlığa gider, almak isterdim. Polis komaz ki alayım. Maliye Bakanlığının bulunduğu yapı, Başbakanlık'tı. Beni değil, kimseyi komazlardı içeri. Karşıda, Ankara Valisi ünlü Nevzat Tandoğan. Devlet içinde devletti. Ustam bir yazı yazmış tüymüştü. Beni çikardılar karşısına.

«Bu çocuk, bu yazıyı yazamaz.»

Bir şamar, yanağımda.

«Yazamaz efendim.»

Getirene değil, şamarı bana vurdu.

Aklım başıma gelse de o gün mesleği bıraksam ya, ne gezer! Direndik bugüne dek! Tandoğan, tabancaı beynine sıkıp gitti. Biz hâlâ çilesini çekeriz mesleğin!

Sakın ha, muhabirliği boşlamayın!

«Sekreter yapalım.» derler.

Olmayın!

«Yazı İşleri Müdürü!..»

Zinhar!

«Fıkracı, makaleci?»

Aman, aman!

Kalın muhabirlikte... Gazeteciliğin tadı, tuzu ordadır. Eğer orda dayanabilir, yazacaklarınızı yazmaz, yazmayacaklarınızı yazarsanız... Zaten yazılarınız kırk tane süzgeçten geçer ya... O da başka.

Bir daha sefere başlarsam, muhabir olurum, boşlamam da...

MEHMED KEMAL

gösterisi yaparsanız, bu Kurultay sizi takbih edecektir. Sayın delegeler, kâba kuvvetle fikir karşı karşıyadır. Fikir galip gelecektir!»

Kurultayın en iri yapılı siması Fazıl Güleç, Başkanın uyarmasına uydu ve «Mademki fikir mücadelesi var, o halde ben de fikrimi söyleyeceğim» diyerek söz istedi. Divandan bir de kalem kâğıt tedarik eden Güleç, Satır'ın masasına oturarak birşeyler yazmağa çalıştı. Kurultayın gergin havasının eğlenceli bir safhaya bürüneceğini bekleyen gazeteciler, Güleç'in ne yazdığını ve ne konuşacağını (kendisi

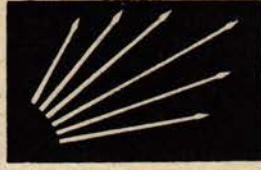
Meclis'te sadece açılış günü yemin töreninde mikrofona çıkmıştır) merakla beklemeğe koyuldular. Ancak, sataşma gerekçesiyle Kemal Satır'ın söz alması, Kurultay delegelerini, Güleç'in fikirleriyle irşad olmaktan mahrum kıldı!

Kemal Satır ikinci kez kürsüye geldiği zaman mikrofonik sesi kısalmış, yerini hırıltılı bir ses almıştı. Ecevit'e, «Partinin, babasının mali olmadığını» bildirdi ve «Sayın Ecevit'in hizaya gelmesini istiyorum!» dedi.

Satır'ı, Genel Başkan İnönü izledi. «Ecevit'i dikkatle dinlediğini»

söyleyen Genel Başkan, bir ara kendisini alkışlayan delegelere, «Ne bağıyorsunuz? Dinleyin!» diye çıkıştı ve eliyle tribünleri gösterecek, «Ecevit'in üç adamı şuraya, beş adamı oraya yerleşmiş, konuşmama mâni oluyorlar» dedi.

Genel Başkanın yanlış anlamadan ileri gelen bu şikâyeti, kendisine ne kadar hatalı bilgiler verildiğinin bir örneğiydi. Nitekim, kendisine alkış tutan Satırcıları göstererek «üç adam şurada beş adam burada» diyen Genel Başkan, güven oylaması sonucu alınınca, kendisine önceden Satırcılar tara-



CHP Y. OLAĞANÜSTÜ KURULTAYI  
**Parti Meclisi  
ADAY LİSTESİ**

**Nasrî ASLAN**  
Parti Meclisi Üyesi  
**Mahmut ASLANTÖRK**  
Teşkilat Müdürü  
**Sırrı ATALAY**  
Kartel Başkanı  
**Serif BAKŞIK**  
Parti Meclisi Üyesi - İktisadi Müfettiş  
**Hüseyin ÖZGE BEKATA**  
Parti Meclisi Üyesi - Ankara Şubesi  
**Zihni BEYLİ**  
Parti Meclisi Üyesi - İstanbul Şubesi  
**Sadırettin ÇANGA**  
Büro Müdürü  
**Kemal DEMİR**  
Parti Meclisi Üyesi - At. Meclisi Grup Başkanı  
**Bülent ECEVİT**  
Parti Meclisi Üyesi - Zonguldak Milletvekili  
**Mehmet Emin ERDİNÇ**  
Yeni Meclis Üyesi  
**Muammer-ERTEN**  
Milletvekili  
**Fikret GÜNDOĞAN**  
Parti Meclisi Üyesi - C. Sanatçılar Grup Başkanı  
**Mehmet HAZER**  
Kartel Sanatçısı - C. Sanatçılar Grup Başkanı  
**Rıza İSİTAN**  
Sanatçı  
**Mustafa KAFTAN**  
Milletvekili  
**Gyasettin KARACA**  
Eğitim Müdürü  
**Ekrem KANGAL**  
Büro Müdürü  
**Coskun KARAGÖZÜĞLÜ**  
Parti Meclisi Üyesi - İktisadi Müfettiş

**Hayat KILIÇ**  
Parti Meclisi Üyesi - Samsun Milletvekili  
**Sadi KOCAS**  
Teşkilat Müdürü  
**Seyhan KÖKSAL**  
Grup Başkanı  
**Mehmet MUMCUOĞLU**  
Teşkilat Müdürü  
**Kemal OKYAY**  
Kartel Başkanı  
**Hüdayi ORAL**  
Denetim Müdürü  
**Hüseyin ÖZKAN**  
İktisadi Müfettiş  
**Seyit Sadi PENCAP**  
Parti Meclisi Üyesi

**İbrahim SAĞAR**  
Milletvekili  
**Nejat SARBILICALI**  
Büro Başkanı  
**Kemal SATIR**  
Adana Milletvekili  
**Ahmet ŞENER**  
Parti Meclisi Üyesi - Trabzon Milletvekili  
**Safik TANYERİ**  
Teşkilat Müdürü  
**Necdet UĞUR**  
Parti Meclisi Üyesi - M. Meclisi Üyesi  
**Hayrettin UYSAL**  
Parti Meclisi Üyesi - Samsun Milletvekili  
**Resit ULKER**  
Milletvekili  
**Yusuf Ziya YAĞCI**  
Kartel Başkanı  
**M. Kemal YILMAZ**  
Aydın Milletvekili  
**Yusuf Ziya YILMAZ**  
Kartel Başkanı  
**Çengeller YORULMAZ**  
Ankara Milletvekili  
**Mehmet YÜCELER**  
Kartel Başkanı  
**Cahit ZAMANGİL**  
Parti Meclisi Üyesi  
**KADIN KOLLARI TEMSİLCİSİ:**  
**Nermin NEFTÇİ**  
Parti Meclisi Üyesi - Muş Milletvekili  
**GENÇLİK KOLLARI TEMSİLCİSİ:**  
**Hali GURMAN**  
Parti Meclisi Üyesi

**ADAY LİSTESİ: Bütün hazırlıklar tamamlandı ama...**

findan verilen rakamların «üç-beş adam»dan bir hayli fazla olduğunu farkedecekti.

Genel Başkan son konuşmasına bir hayli sınırlı başlamış, fakat birden sakinleşerek iki noktayı açıklığa kavuşturmak istemişti. Bir ke-re, ne Ecevit, ne de Genel Merkez yöneticileri aleyhinde «Eşkiya» sözünü kullanmamıştı. Kendisini tanıyanlar, hayatı boyunca çığ söz söylemediğini bilirlerdi. Eğer eşkiya sözünü kullandıysa, özür diliyordu.

İnönü, daha sonra, Ecevit aleyhinde elinde vesikalar bulunduğu şeklindeki söylentileri de yalanladı. «Ben böyle bir şey dedim mi?» diye sordu Parti Meclisi masasında oturanlar, Kemal Satır'a baktılar, Kemal Satır ise önüne baktı.

İnönü devam etti :

— «Şu söylemiş, bu söylemiş, bırakın bunları canını...»

Genel Başkan, Kurultaydaki dördüncü ve son konuşmasında eski isteklerini tekrarladı ve bir kez daha, «Parti Meclisinin mutlaka değiştirilmesi gerektiğini», âdeti bir direktif şeklinde, delegelere bildirdi. Cümlesini tamamlarken yeni Parti Meclisi için kendi adayları da bulunduğunu hatırlattı.

**Oylama**

Ancak, yeni bir Parti Meclisi seçilebilmesi için, işbaşında olanın çekilmesi gerekiyordu. Bunu da gündemde, seçimlerden önce yer alan güven oylamasının sonucu tâyin edecekti.

Kurultayın en heyecanlı bölümü asıl şimdi başlıyordu. Satırıcıların hesaplarına göre, İnönü'nün konuşmaları, Kurultay delegeleri arasındaki teraziye kendileri lehine ağır bastırılmıştı. Güven oylaması bir de gizli oyla yapılırsa, mesele halledilmiş demektir.

Durum, Paşa'ya bildirildi. Genel Başkan, Sırrı Atalay'ın yanına giderek, güven oylamasının gizli oyla yapılmasını önerdi. Ancak, Başkanlığa bu konuda daha önceden bir önerge verilmişti. Önerge, güven oylamasının açık oyla, ad okunmak suretiyle yapılmasını istiyordu. Bunun üzerine Necip Mirkelâmoğlu, alelacele, bir gizli oy önergesi ka'eme aldı (her zaman şiir yacak de-ğil ya!) ve Genel Başkan İsmet İnönü'ye imzalatarak Başkanlığa verdi' Mağlup «Başkan adayı» Hüdayi Oral da, usul hakkında bir konuşmayla, gizli oy talebini takviye etti. Ancak Başkan Sırrı Atalay, tüzük hükümlerini ve parlamento gelenegini en az Hüdayi Oral kadar bildiğini belirterek, anlatmağa çalıştı ki, şimdiye kadar Parlamentoda bütün güven oylamaları açık oyla yapılmıştır. Bundan önceki iki CHP olağanüstü kurultayında da Parti Meclisine aynı şekilde açık oylama yoluyla güvenoyu verilmiştir. Üstelik, tüzük hükümlerine göre, beşte bir imza ile açık oy önergesi verildi mi, başkanlığa düşen, bu önergeyi oylamaya dahi gitmeden, işleme yerine getirmektir. Ama ma-

demki Sayın Genel Başkan da gizli oy için bir önerge vermiştir, yine Paşa'ya olan saygısından önergeyi Kurultayın onayına sunacaktır:

— «Açık oylamayı kabul edenler?»

— «Etmeyenler?»

— «Görüldüğü gibi sayın arkadaşlar, açık oy önergesi büyük bir çoğunlukla kabul edilmiştir!»

Fazıl Güleç, Hüdayi Oral, Necip Mirkelâmoğlu, kürsüye yürüdüler ve «Büyük çoğunluğu nasıl tespit ettiniz?» diye sordular. «Göz var, iz'an var»dı. Ama, mademki itiraz da vardı, oylama tekrar edilebilirdi. Hem de bu sefer ayağa kalkmak suretiyle...

— «Önergeyi tekrar oya sunuyorum! Güven oylamasının açık oyla yapılmasını isteyenler lütfen ayağa kalksınlar!»

Salonun üçte ikisi ayağa kalktı. Ve itiraz edenler bu kez ses çıkarmadılar. CHP kurultaylarında şimdiye kadar ilk kez, İsmet İnönü'nün imzasını taşıyan bir önergenin karşısındaki önerge kabul ediliyordu ve bunun da vebali herhalde, hâlâ hayal âleminde yaşayarak Genel Başkan'a yanlış bilgi verip, usul meselelerinde dahi bu tarihi şahsiyeti piyon gibi öne sürenlerindi.

Açık oylamaya geçildi. Sokağa çıkma yasağına az bir zaman kala sona eren oylamanın kesin sonucu şöyleydi :

1221 delege oylamaya katılmış, 709 delege güven oyu, 507 delege güvensizlik oyu vermiş, 1 delege çekimser kalmış, 4 delege de oy kullanmamıştı. Böylece, görev ba-



**KURULTAYDAN BİR GÖRÜNÜŞ**  
«Çabalama kaptan, ben gelemem!»

sında bulunan Parti Meclisi güven oyu almış, güvensizlik istemi reddedilmişti.

Başkan Sırrı Atalay'ın dediği gibi, «Kurultayın bu tarihi kararı, demokratik hukuk devletinin emin ve muhkem mesnedlerinden biri»ydi...

Selim Sırrı Tarcan Salonu boşaldığı zaman, geride bol sigara izmariti, boş ayran şişeleri ve bir yılın müsveddelik kâğıt kalmıştı. Kâğıtlar arasında bir de kullanılmama gereği kalmıyan Yeni Parti Meclisi başlığı altında bir dizi aday listesi bulunuyordu.

## istifa

### CHP'de «büyük dönemeç»

**H**aftanın başındaki pazartesi günü saat 15.00 sıralarıydı. Paşa'nın özel şoförü İzzet Güyagüler'in kullandığı araba, gazetecilerin meraklı bakışları arasında, Köşkten ayrıldı. Paşa'nın özel otosu, CHP Genel Merkezine bir zarf götürüyordu. Zarfın içinde, 33 yıl 4 ay 13 gün süreyle CHP'nin tek hâkimi olmuş olan İsmet Paşa'nın Genel Başkanlıktan İstifa mektubu vardı.

Rüzgârlı Sokaktaki Parti Genel Merkezinin önünde park eden otodan, İnönü'nün özel şoförü indi ve hızlı adımlarla, doğruca binaya girdi.

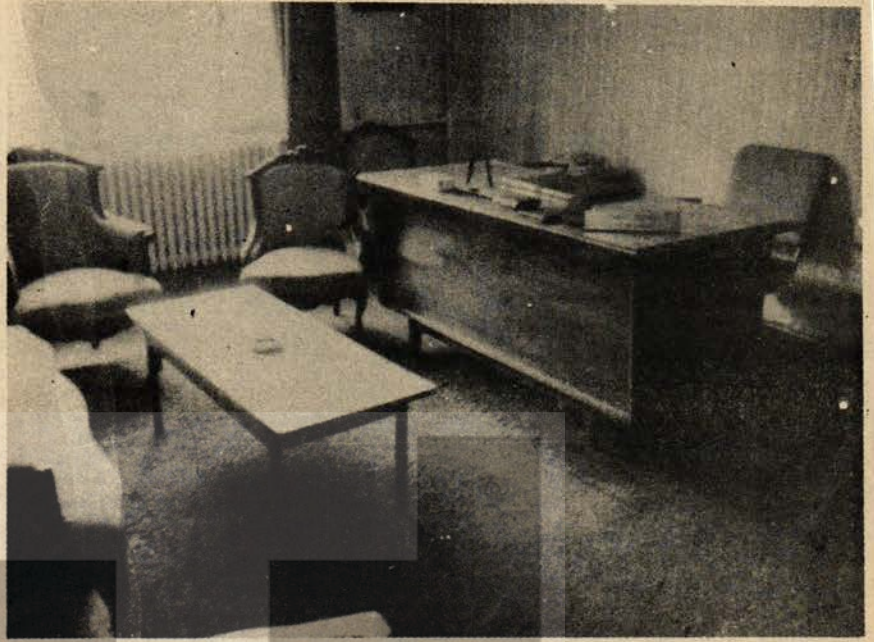
Genel Sayman ve Parti Meclisi üyesi İlyas Seçkin, mektubu eline aldığı anda, saat 15.10'u gösteriyordu. Seçkin sararmıştı. CHP Genel Sekreteri Kırıkoğlu ise saat 15.25'de Genel Merkeze geldi ve istifa mektubunu, hayli üzüntülü görünen İlyas Seçkin'den aldı.

Ecevitçiler tarafından 5'inci Olağanüstü Kurultayda ağır bir yenilgiye uğratılan 88 yaşındaki İsmet Paşa'nın istifa mektubu kısıydı ve «Kurultay kararı sonucunda çekildiğini» bildiriyor, CHP tüzüğü'nün gereğinin yapılmasını istiyordu.

Tüzüğün 28'inci maddesinde şöyle deniliyordu:

«Parti Genel Başkanı, Kurultay tarafından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilir. Boşalma halinde, yenisi seçilmek üzere, Kurultay, Merkez Yönetim Kurulu tarafından hemen toplantıya çağrılır.»

Paşa'nın istifası beklenmiyor



CHP BAŞKANLIK ODASI : Yeni sahibini bekliyor!

değildi, ama yine de, Genel Merkezde, CHP'liler arasında ve kamuoyunda şaşkınlık yarattı. Kimi, «geç bile kaldı» derken, kimi de, «Peki, şimdi ne olacak?» diye soruyordu. Kimileri de, «Paşa'yı bu duruma Satırcılar getirdi» diyordu.

### Yönetim Kurulu ne diyor?

Mektubu açıp okuyan Genel Sekreter Kırıkoğlu, gazetecilere sığacağı sığacağı şunları söyledi:

«Çok üzgünüm. Merkez Yönetim Kurulunu hemen toplantıya çağıracağım. Başka söylecek sözüm yok. Bu, gerçekten üzücü bir konudur.»

Ancak, haber, yurt dışına çok daha önceden ulaştırılmıştı. Pembe Köşk'teki, Paşa'nın gayretkeş kurmay heyeti, istifayı Türk basınına duyurmazdan önce yabancı basın ajanslarına vermişti!

İsmet Paşa'nın istifası başkentte pazartesi günü öğleden önce duyuldu. Gazeteciler, Pembe Köşk ile CHP Genel Merkezinde karargâh kurdular. Öğleye doğru, Kemal Satır ile Orhan Kabibay'ın Köşke geldikleri görüldü. Kurultay mağlupları, Paşa'nın yanında birbuçuk saat kadar kaldılar; öğle yemeğini yedikten sonra Köşkten ayrıldılar. Satır, «Paşa'nın isteği üzerine kendisini ziyarete geldiklerini» söyledi.

Saat 17 sularında CHP Merkez Yönetim Kurulu üyeleri Pembe Köşke geldiler. Köşke girmeleriyle

çıkmaları bir oldu. Paşa'yla altı dakika süren bir görüşme yaptılar. Birer de lokumunu yedikten sonra Köşk'den ayrıldılar. Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, istifasını geri alması için İnönü'ye ricada bulunmağa gelmişlerdi. Ancak Paşa onlara, «Siyaset hayatının dışında kalmak istiyorum» demişti.

Bu arada ajanslar, Paşa'nın istifasıyla ilgili demeç ve yankıları aradı ardına geçmeğe başladılar. Ecevit üzgündü ve şöyle diyordu:

— «Sayın İsmet İnönü'nün, CHP'de, Genel Başkanlıktan çok üstün bir yeri vardır. Bu üstün yeri, İnönü'den başka hiç kimse dolduramaz, dolduramayacaktır. Bütün CHP'lilerin gönlünde ve düşüncesinde o yer daima İnönü'nün olacaktır.

Sayın İnönü'nün öncülüğünü yaptığı devrimci ve demokratik düşüncelerle yetişen kadrolar, onun kurduğu sağlam temeller üzerinde, CHP'nin eşsiz önderleri Atatürk'e

### Değil mi ?

**S**atır'a, «yeni Genel Başkan kim olacak?» diye sormuşlar, şöyle demiş :

— «Birleştirici, sözüne inanılır, yalan söylemekten, iftira etmekten çekinen biri olması gerekir.»

Anlaşılan, Satırcılardan biri aday olamayacak!



### FAZIL GÜLEÇ, KIRIKOĞLU'YA SALDIRIYOR : Demokratik mücadele!

ve İnönü'ye layık bir parti olarak yaşatacaklardır.

Sayın İsmet İnönü'nün varlığından ve önderliğinden daha nice yıllar Türk ulusunun ve CHP'nin ışık ve güç almasını dilerim.»

#### «Mütemetler»in tepkisi

Bunun arkasından, CHP'li 105 milletvekili ve senatörün İsmet İnönü'ye bağlılık bildirişleri basına açıklandı. Milletvekili ve senatörler, mücadeleye devam edeceklerini bildiriyorlardı.

Parti Meclisi üyesi Satırcı Talât Orhon, Merkez Yönetim Kuruluna bir telgraf yollayarak istifasını sundu. Orhon, «Ecevit ve Kırıkoğlu şakşakçılığında İsmet İnönü'ye kapıkulu olarak hizmet etmek büyük bir şereftir» divordu.

Arkasından, Nermin Neftçi'nin istifası geldi. Neftçi, telgrafında, «İnönü'nün güvenmediği bir Parti Meclisinde bulunmayı, kim güvenirse güvensin, şerefsizlik sayıyorum. Ellerinizden öpüyorum», diyordu.

Kemal Satır ise Paşa'nın istifası üzerine özetle şöyle diyordu: «Kurultayımızda Sayın Genel Başkanımız İnönü, Parti Meclisinin değiştirilmesi lüzumunu Kurul'ay üyelerine anlatmağa çalışmış. Kurultay üyeleri, Parti Meclisi üyelerine güven oyu verdikleri takdirde Ecevit'in emrinde bir Genel Başkan olarak çalışmıyacağımızı kesin olarak ifade etmişlerdir. Durum bu.»

Salı sabahı ise, İstanbul milletvekili Necdet Uğur'un CHP Meclisi

grup Başkan Vekillikinden istifa ettiği duyuldu. Uğur, Paşa'nın istifası nedeniyle bu kararı aldığı açıklıyordu.

#### Kaba kuvvet gösterisi

İnönü'nün, din'enmek üzere Yalova'ya hareket edeceği çarşamba sabahı, Paşa Köşkü, tarihi bir olaya tanık oldu.

Saat, 8.45'ti. Pembe Köşkün bahçesi, Paşa'yı uğurlamağa gelen Satırcılar ve basın mensuplarıyla doluydu. Bu sırada, İsmet Paşa'nın başını yiyenlerden birinin galiz kelimelerle bağırduğu duyuldu. «Sinirli» kalabalık, bir anda dalgalandı. Kapıdan, gülümseyen bir yüzle, CHP Genel Sekreteri Kâmil Kırıkoğlu giriyordu. Aynı anda, «Bir de utanmadan buraya gelirsin, ha!» diye bir nâra duyuldu. Kalabalığı yaran iriyarı bir kişinin, Kırıkoğlu'nun üzerine atıldığı görüldü. Bu, Kurultay yenilgisiyle kendinden geçmiş, milletvekili Fazıl Güleç'ti. Araya senatörler, milletvekilleri ve basın mensupları girdiler. Ama, Güleç'in Kırıkoğlu'na vurmak için kalkan yumruğu, fotoğraf makinalarından kurtulamadı.

Kırıkoğlu, Köşkün kapısından hızla çıktı ve yardımcısı Mustafa Üstündağ'ın Anadolu marka arabasına bindi. Bindi ama, Satırcı kalabalık yatışmamıştı, dalga dalga, arabanın üzerine yürüdü. Ortalık, «Yuuh!» sesleriyle çınlıyordu.

İzmir senatörü, «Güftekâr» Necip Mirkelâmoğlu, Malatya milletvekili Nurettin Akyurt, Samsun mil-

letvekili Mustafa Boyar, Kars milletvekili Osman Yeltekin, Yozgat milletvekili Celâl Sungur, Giresun milletvekili İbrahim Kayhan Naiboğlu, Elazığ milletvekili Hayrettin Hanağası, «ymrukçu» Fazıl Güleç ile Ankara Belediye Meclisi üyesi Saadet Odtekin ve bir süre önce CHP'den çıkarılan Fethi Karadeniz, bir anda, Kırıkoğlu'nun bindiği Anadolu'nun etrafını sardılar. Arabaya tekmeler, yumruklar atılıyor; araba tükrük yağmuruna tutuluyordu. Ancak, güvenlik kuvvetleri o çevrede buldukları için, saldırı fazla ileri götürülemedi. Anadolu, kalabalığı yandı, Cankaya yokuşuna aştığı yollandı.

#### Sıra, İlyas Seçkin'de

«Sinirli» kalabalık, tekrar Köşke doğru yöneldi. Yorumlar yapıyordu: «Yapılmamalıydı, ayıp oldu» diyenler yanında, «Az oldu, haketmişti» diyenler de vardı. Öte yandan, Yozgat milletvekili Celâl Sungur da, bir kenarda, «Arabann camını kırdım, öbür camı da kırmadığıma hayıflanıyorum. As'mda, başını yarıp öyle göndermek lâzımdı ya...» diye hayıflanıyordu.

Kalabalık biraz yatışır gibi olmuştü. O sırada, «Biri daha burada» diye bir ses yükseldi. Kalabalığın yeniden dalgalandığı görüldü.

Satırcıların öfkesini çeken, CHP Merkez Yönetim Kurulu üyesi İlyas Seçkin'di. Satırcılar, bir anda, Seçkin'i çembere aldılar. Yumruklar, tokatlar kalkıp iniyordu. Küfürün bini bir paraydı. Çevredeki güvenlik memurlarının işe karışmasıyla, İlyas Seçkin, kalabalığın elinden kurtarılabildi.

Herkesin gözü, Köşkün üzerindeydi. Paşa'nın çıkışı bekleniyordu. Elazığ milletvekili Hayrettin Hanağası'nın sesi duyuldu. Bahçenin yüksekçe bir yerine çıkan Hanağası, bağırıyordu:

— «Arabası olanlar, Paşa'nın arabasının önüne ve arkasına geçerek bir kortej teşkil edeceklerdir. Kortej, Orman Çiftliğine kadar Paşa'ya refakat edecektir!»

Ancak, az sonra Köşke girip çıkan Hanağası, bu defa,

— «Paşa, korteji istemiyor. Bu programdan vazgeçildi» dedi.

Çizme mi yastık mı?

İnönü'nün, kahvaltısını bitirdiği haberi bu arada geldi. İçeride Kemal Satır, Kemal Demir ve Hif-

zı Oğuz Bekata'nın bulunduğu öz-  
renildi.

Saat, 9.20'yi gösteriyordu. Pem-  
be Köşkün kapısından, önce Hıfzı  
Oğuz Bekata çıktı, arkasından İnönü... Kapının ve arabanın etrafını  
çeviren partililerden bir alkış tûfa-  
rıdır koptu. Kalabalık heyecan'yı-  
dı. Özellikle kadınlardan hıçkırık-  
lar yükseliyordu.

Alkış ve tempo tutularak söy-  
lenen «Paaşaa, çizmeni giy» sloga-  
nı ise fazla tutmadı. Bunun yeri-  
ne, «ya-ya-ya şa-ş-a-ş İsmet Paşa  
çok yaşa» sloganı söylenmeğe baş-  
landı. İnönü gülümsüyor, şapkası-  
nı sallayarak cevap veriyordu.

Mevhibe Hanım, 06 EP 900  
plaka numaralı mavi arabaya gir-  
mişti bile. İnönü de, etrafındaki'eri  
bir süre daha şapkasıyla selamla-  
dı ve iki korunma polisinin kalaba-  
hğı aralayarak açtığı koridordan  
arabasına bindi.

Araba kalkacağı sırada, birşeyin  
unutulduğu anlaşıldı: Paşanın yas-  
tığı. Mavi çizgili yastık, üst kattan,  
temizlikçi kadın tarafından, özel  
şöförü İzzet'e atıldı.

Herşey tamamdı. Araba, alkış-  
lar arasında hareket etti.

Merkez Yönetim Kurulu, olay-  
la ilgili olarak, bir bildiri yayınladı.  
Bildiride, olaya adları karışan  
milletvekillerinin, Partiden ihraç  
talebiyle, tedbirli olarak, Yüksek  
Disiplin Kuruluna verilmeleri için  
Parti Meclisine teklifte bulunul-  
masının Merkez Yönetim Kurulun-  
ca kararlaştırıldığı belirtiliyordu.

**Şimdi ne olacak?**

Zihinlerdeki biricik soru şudur:  
«Şimdi ne olacak?»

CHP tüzüğüne göre, Genel Baş-  
kanı seçmek için yeniden Kurul-  
tayın toplanması gerekmektedir.  
TOPLUM'un baskıya verildiği günlük  
duruma bakılırsa, Kurultayın, pa-  
zar günü Ankara'da toplanması ka-  
rarlaştırılmıştır. Paşa'nın, Genel  
Başkanlığa talip olması beklen-  
memektedir. Ancak, Satırcıların,  
Paşa'vı 34 yıllık Genel Başkanlık-  
tan istifa ettirecek seviyedeki çalış-  
malarının devam edeceği belirtil-  
mektedir. Paşa'nın onların bu ma-  
nevralarına bir daha âlet olabile-  
ceği ihtimalini ise sade vatandaş  
dahi reddetmektedir.

Büyük bir ihtimalle, Bülent E-  
cevit Genel Başkanlığa getirilecek-  
tir. Örgütün eğiliminin çoktanberi  
bu yönde olduğu bilinmektedir. Bu

## bazılarına birkaç söz

CHP'nin 5'inci Olağanüstü Kurultayında en çok adı geçenler-  
den biri de, bizim TOPLUM olmuş. Satırcıların büyük çoğunlu-  
ğu, kürsüye, ellerine TOPLUM'u alarak çıkmışlar, bağırıp çağır-  
mışlar.

Bu arada, Radyo Bakanı Ali İhsan Gögüş de, TOPLUM'u  
«mahut dergi» diye nitelemiş. Gene dönmüş dolaşmış bizi, Kızıl-  
dere olaylarında güvenlik kuvvetlerine alkış tutan halkı ve TRT'  
nin bu konudaki yayımını hafife almakla suçlamış. Üstü kapalı söz-  
lerle, TRT'yi Halk Kurtuluş Cephesinin radyosu olarak görmek  
istediğimizi anlatmağa kalkışmış.

Şimdi, TRT Genel müdürü Ögün'ü yazılarımız konusunda ya-  
nıltan ve ona bizim söylediklerimizle ilgisiz tekzipler gönderte-  
nin kim olduğu anlaşılıyor.

Şimdi, bizden de birkaç söz :

Önce, herkes, TOPLUM'un bir ekibin dergisi değil, bağımsız  
bir dergi olduğunu iyice bilmelidir. Ama, tarafsız değildir; de-  
mokratik sol çizgide bir dergidir. Bu nedenle, bugün Türk siya-  
sal hayatında bu çizgiyi en iyi kim savunuyorsa, onun arkasın-  
dadır.

Biz bugün, demokratik solu Türkiye'de en iyi savunanın Ece-  
vit ekibi olduğu kanısında bulunduğumuz içindir ki bu ekibi des-  
tekliyoruz. Onun dışında, TOPLUM ile Ecevitçiler arasında hiç-  
bir organik bağ yoktur. Bu, bir..

TOPLUM'un bütün yazıları ortadadır. Bu yazılarda ne anar-  
şistleri destekleyen, ne de Halk Kurtuluş Cephesinin savunması-  
nı yapan tek satır bulamazsınız. Tam tersine, bunların karşısın-  
da olduğumuzu her zaman söylemişizdir. Bize kimsenin, söyle-  
mediğimiz sözleri söyletmeğe, iftira etmeğe hakkı yoktur. Biz  
kendimize, bu haksız davranışı yaptırmayız. Bugünkü ortam  
belki dikkatli olmamızı, işi fazla büyütmememizi gerektiriyor ama,  
gün gelir, yargı organlarının önünde, Bakanından, TRT'yi par-  
mağında oynatan ve Genel Müdür Ögün'ü bile yanıltan birkaç  
belli kişiye kadar, hepsinden hesap sorarız. Bu, iki..

Kızıldere olayları konusunda yazdığımız da ortadadır. Biz, bu-  
rada söylediklerimizi doğrulamak için TRT'yi tanık göstermiş'tik.  
Buna tam ters anlamlar vermek, okuduğunu anlamamaktan baş-  
ka birşey değildir. İşte, bu konuda bizim elimizden fazla birşey  
gelmez. Çünkü, bu bir Tanrı vergisidir. Vemeyince mâbud, ney-  
lesin Mahmut? Bu da, üç..

koşullar altında, CHP Meclis grup-  
ları ile Genel Merkez ilişkileri bun-  
dan sonra ne ve nasıl olacaktır?  
Satırcılar, yeni bir parti kurma yo-  
luna gidecekler midir? Bu gelişme-  
lerin, Türkiye'nin iç politikasındaki  
yankıları ne olacaktır?

Önümüzdeki günler, bütün bu  
soruların cevaplarını verecektir. An-  
cak, şurası da bir gerçektir ki, CHP,  
tarihi gelişmesi içinde, çok önemli  
bir aşamaya ulaşmış, kendini yenile-  
me ve ilkelerini halka kabul ettir-  
me savaşını başarıyla vermiş, bir-  
takım ayak oyunlarını altedebile-  
cek güçte olduğunu ispat etmiştir.

## Kurultay ve TRT

**TRT kurmaylarının gayretleri**

ürriyet Gazetesi muhabiri Ok-  
tay Ekşi, TRT kurmay ekibin-  
den, Parlamento bölümü müdürü  
Hüsamettin Çelebi'nin kolundan  
çıktı ve,

— «Canım, olmaz böyle şey..»  
dedi. «Gidip, Bülent Beyden tah-  
kik edelim.»

Ekşi'nin «Olmaz böyle şey»  
dediği, Çelebi ile birlikte Kurultay  
kulisinde dolaşırken kulaklarına

# DARBELER ÜLKESİ ARJANTİN

**T**angolar diyarı» diye bilinen Arjantin, yıllardır çıkmazdan çıkmaza sürüklenmekte, denge sağlayamamanın huzursuzluğunu yaşamaktadır. Güney Amerika ile ilgilenen herkesin çoktandır sorduğu soru şudur: 1853-1930 yılları arasında, seksen yıl boyunca, kimsenin itirazına yol açmayan demokratik bir yönetimin başarılı örneklerini vermiş olan bu büyük ülke, neden, yıllardır karışıklıklar içindedir ve acaba, yeniden, demokratik rejime kavuşabilecek midir?

İspanyol ve İtalyan asılların çoğunluğuna, bas, İsviçre, Alman ve İngiliz kökenlilerin renk kattığı Arjantin'in yakın tarihi, bize bu konuda ışık tutabilir :

1930'da askerler, iç savaş tehlikesini ileri sürerek, yönetime el koydular. Ardından siviller, kuşku lu seçimlerle de olsa, yönetimi ele geçirdiler. İkinci Dünya savaşı, bugüne kadarki dönemin temel sorunlarını da beraberinde getirdi. 1880'lerden başlayan ekonomik büyüme, yüksek toplumsal gelişmeyle atbaşı gitmekteydi. 1930'da, ekonomik buhran sonucu, bir miktar bozulmasına rağmen, 1935 yılıyla birlikte hızlı sanayileşme hareketi ekonomik gelişmeyi tekrar rayına oturttu. İkinci Dünya savaşı, uygun ekonomik ortamından yararlanan Arjantin halkının toplumsal alanda da artan istekleri, 1946'da, ordunun eski mensuplarından **Juan D. Peron'u** iktidara getirdi.

**Peron**, tarıma büyük önem verdi, özgürlükleri kısıtladı, din okullarını kaldırdı, ülkesini borca soktu, hazinedeki altınları tüketti. Ancak, çeşitli davranışları ve güzel karısı **Eva Peron'un** halka çekici gelen uğraşları; bu arada, ülke geliri nin yeniden dağılımını, işçi ve köylülerin, yaşama düzeyini hedef a-

lan, başarısız sayılamıyacak uygulamaları, **Peron'u** efsanevi yerine oturttu.

Kore savaşının sona ermesiyle birlikte Arjantin, 1952 yılında, bir ekonomik krizinin pençesine düştü. Hâlâ da kurtulabilmiş değil bundan. Yıllardır süregelen hızlı kalkınmanın kitlelerde uyandırdığı özlemlerin aynı tempoyla gerçekleşmemesi, toplumun çeşitli kesimlerinden yükselen huzursuzluklar, sivillerle din adamlarından bir kısmını ordu ile birleşmeğe itti. 16 Eylül 1955'te Peron düşürüldü ve İspanya'ya sürgüne gönderildi.

## Peron'dan sonra

Ardından, bu tip hareketlerde çok görüldüğü üzere, gıyabında yargılandı ve hüküm giydi. Suçları: Vatan ihaneti ve 14 yaşında bir kızın ırzına geçmek... **Peron'un** güzel karısı **Eva**, kendisi iktidardayken ölmüştü; çapkın diktatör, İspanya'da güzel eşler bulmakta gecikmedi.

**Peron'u** deviren askeri cunta, geçici bir hükümet kurdu ve Tuğgeneral **Pedro Aramburu'ya** geçici başkanlığa getirdi. Aramburu, arkadaşları **Rojas** ile birlikte, **Peronculuğu** temizleme hareketine girişti; Vatandaşlık özgürlüklerini yeniden yürürlüğe koydu. **Peronista parti'yi** feshetti ve kamulaştırılmış mülkeleri sahiplerine geri verdi. (**Aramburu**, yıllarca sonra, 29 Mayıs 1970'de tedhişçiler tarafından kaçırıldı ve 17 Haziran'da ölü olarak bulundu.)

Kimilerine göre, 1946'dan sonraki ilk serbest seçim, 22 Şubat 1958'de yapıldı ve **Dr. Arturo Frondizi**, Başkan seçildi. Askerlerden bir grup, demokratik partiler ve **Peroncu birlikler** arasındaki görüş ayrılıkları, **Frondizi'yi** iktidarda fazla tutmadı. 29 Mart 1962'de, kansız bir darbe sonucu, **Frondizi** dev-

rildi; yerine, Senato Başkanı **Jose Maria Guido** getirildi. 7 Haziran 1963'de yapılan seçimleri kazanan **Dr. Arturo Illia**, 12 Ekim 1963'de başkanlık görevini devraldı. O da fazla dayanmadı. (21 Mart 1972'de kaçırılıp 10 Nisan'da öldürülen, Buenos Aires'teki Fiat fabrikaları müdürü **Oberdan Sallustro'nun** kuratılması için Fiat yöneticileriyle pazarlığa oturan Troçkici tedhişçilerin temsilcisinin **Arturo Illia** olduğu söylentileri çıktı; gerçi haber doğrulanmadı ama, yalanlanmadı da..)

## Darbeler birbirini kovalıyor

28 Haziran 1966'da, üç kişilik askeri cunta, **Dr. Illia'ya** düşürdü; yerine, **General Juan Carlos Onganía** getirildi. Cunta Kongre'yi, siyasi partileri feshetti; solcu hareketler olduğu gerekçesiyle, geçici olarak, üniversiteleri kapattı; **Illia** hükümetini **Peroncu**, ve komünistlere fazla söz hakkı vermekle suçladı.

1969 Mayıs'ının sonlarında işçiler, ülke çapında greve giriştiler; hükümet, belirli bölgelerde sıkıyönetim ilân etti. İşçiler, Córdoba'da polis ve işçilerle çatıştılar.

**Onganía** da işbaşında fazla kalamadı. Yüksek komuta heyetindeki askeri liderler, 1970 Haziran'ında, «düzeni kurma» gerekçesiyle, onu görevden indirip, yerine, **Ge-**

## Coğrafyası :

↑ Türkiye'nin 3,5 katından biraz daha geniş olan Arjantin, Bolivya'dan 3700 Km. boyunca Tierra del Fuego'ya, And dağlarından da Güney Atlantik'e kadar uzanır. Yüzölçümüyle olduğu gibi, 1970 Birleşmiş Milletler rakamlarına göre 24 milyon 352 bin nüfusu ile de, Brezilya'dan sonra, Güney Amerika'nın ikinci büyük devletidir.

Dünyanın en düzenli akarsularından biri olan Rio de Plata'nın geniş ağız (273 Km. uzunluğunda ve 225 Km.

ge  
li  
şel  
Air  
ay  
ha  
na  
tur  
  
C  
ku  
ya  
19  
mi  
da  
lat  
ta



## Arjantin'de demokratik rejime müdahaleler

- ▷ 1853 - 1930 Halk oyuyla seçilen başkanlar dönemi
- ▷ 1930 - 1932 İlk askerî yönetim
- ▷ 1932 - 1943 Hile karıştırılan seçimlere dayalı muhafazakâr yönetim (Augustin B. Justo askerî müdahaleyle düşürülmeden, 1932 - 1938 a. arasında, alı yıllık başkanlık süresini tanımlayabilmiş.ir.)
- ▷ 1943 - 1946 Askerî Yönetim
- ▷ 1946 - 1955 Peron'un, peroncu anlamına gelen peronista partisi eliyle, çoğunluğa dayanan yönetimi ve muhalefetin sert, zaman zaman amansız bir biçimde bastırılması.
- ▷ 1955 - 1958 Askerî Yönetim. Başkan : Pedro Aramburu.
- ▷ 1958 - 1962 Seçimler sonucu Sivil bir hükümet işbaşına geliyor. Devlet başkanı : Arturo Frondizi. Çoğunluk partisine, kendi adaylarını seçme olanağı tanınmıyor.
- ▷ 1962 - 1963 Askerî yönetim. Başkan : Jose Maria Guido (eski Senato Başkanı)
- ▷ 1963 - 1966 1958 - 1962 dönemindeki aynı durum Başkan : Dr. Arturo Illia.
- ▷ 1966'dan bu yana : Askerî yönetim. Başkanlar : Juan Carlos Organio (1966 - 1970), Roberto M. Levingston (1970 - 1971), Alejandro A. Lanusse (1971'den bu yana Devlet Başkanı).

neral Roberto M. Levingston'u getirdiler. 1971 martında da, asıl güçlü askerî lider General Alejandro A. Lanusse başkanlığı ele geçirdi.

İlk günden itibaren Lanusse, sivil rejime ne kadar erken dönlürse, bunun, ülkenin o derece yararına olacağını savundu. Gözlemciler, Lanusse'nin son derece ihtiyatlı ve dikkatli hareket ettiğini, amacının gerçekleşmesi için başarıyla çalıştığını ileri sürmektedirler. Ancak, Lanusse'nin çabalarını engelleyen bazı hususlar vardı. 1969

ve 1970 yıllarında fazla veren dış ödemeler dengesi, geçen yıl 200 milyon dolar civarında açık verdi, Enflasyon tehdidinde karşı alınan tedbirler çok başarılı değildi. İhracatı artırmak için et tüketiminin kısılmasını öngören tedbirler hursuzluğa yol açtı. Elektrik fiyatına yapılan zam, geçen ay Batı Arjantin'in sâkin başkanı Mençoza'ya Kaçanağına çevirdi. Bu arada, gerçekten talihsiz iki olay, ortalığı ivice karıştırdı: Biri Sallustro'nun öldürülmesi; ikincisi de, ondan bir

kaç gün önce, Rosario İkinci Askerî Bölge Komutanı General Juan Carlos Sanchez'in tedhişçilerin kurşunlarıyla can vermesi...

### Lanusse'nin durumu;

Yalnız bu defa Lanusse'in tutumu ümit verici; olaylar karşısında soğukkanlılığını yitirmedi. 25 mart 1973'teki seçimlere kadar dayanmak istiyor. İspanya'daki Peron'la, Peron'un Arjantin'deki temsilcisi Hector Campora ve karısı Dona Isabel Martinez de Peron aracılığıyla temas kurdu. İktisadi tedbirleri sürdürüyor. Fiyatlar sürekli artarken, son beş yılda işçilerin satınalma gücünün yüzde 50 azalması, Lanusse için büyük engel sayılıyor. Peroncuların Genel İş Konfederasyonu Peroncu Adaletçi Parti ve Radikal Halk Partisi, bugünkü hükümete karşı durumdadılar. Peroncuların aşırıları, askerlerin lütfedeceği bir anayasal düzene dönüşü istemiyorlar. İktidarda olmaktan memnun generaller de, «demokratik yol»a tekrar çıkmak niyetinde değiller.

Bütün sorun, demokrasinin yararlarını geçmişte denemiş, sağduyulu arjantinlilerin, «aşırıları»dan daha ağır basmasındandır.

Bunu yapabilecekler midir?

Belki güç, ama mümkün... Yabancı gözlemciler göre de, tek çıkar yol budur.

## ARJANTİN

### TUSTRAY

ğinde), sürekli bir tatdeposudur. Üç büyük — Arjantin'in Buenos ve La Plata'sı, Uruguay-Montevideo'su — bu sağladığı büyük olasayesinde kurulmuş-

#### İsadi durumu :

Arjantin'de kömür, kurun, çinko, demir, kükürmüş, bakır ve altınları vardır. Ülkenindeki petrol üretimi, 130 n varildir. Pamuk, buğarpa, çavdar, keten, yulfa bitkisi önemli mikda üretilmektedir.

Ayçiçeği, tütün ve fıstık tarımı yapılmaktadır. Koyun, sığır, at, keçi ve domuz, çiftliklerin başlıca zenginliğini oluşturur. 1970'de 52,5 milyon adet sığır ve 47 milyon 400 bin koyun mevcudu tesbit edilmiştir. Et, en önemli endüstri dalıdır. Un, ikinci sırada yer almaktadır.

Demiryolları ve bir yurtiçi hava yolu, devletindir. Özel sektör de üç yurtiçi hava yolu işletmektedir.

Ülkenin büyüyen sanayileşme çabasında kimyevi maddeler, tekstil ve şeker, önemli yer tutmaktadır.

#### Kısa tarihi ve yönetimi :

Juan Diaz de Solis önderliğindeki İspanyolların 1515 - 1516 yıllarında keşfettiği Arjantin, uzun süre onların egemenliğinde kaldıktan sonra, başarılı bir ayaklanma hareketine girişen eyaletler, 25 mayıs 1810'da bağımsız cumhuriyeti kurdu. 1853'de de liberal anayasa ilân edildi.

Yürürlükteki 1 mayıs 1956 anayasası, 1853 anayasası temeline dayanmaktadır. Kendi vali ve yasama kurullarını seçen 22 eyalet dışında, Devlet Başkanının atadığı bir

Belediye Başkanının yönetiminde Buenos Aires federal bölgesi vardır. Devlet Başkanı ve Başkan yardımcısının katolik ve doğuştan Arjantinli olması gerekmektedir. Altı yıl süreyle, tek dereceli halk oyuyla seçilmektedirler. Kongre, 46 üyeli Senato ve Millet Meclisi'nden kuruludur. Oy vermek, her kadın ve erkek için mecburidir.

#### Ordu :

Kara, deniz ve hava kuvvetleri toplam olarak 153 bin kişidir. Ayrıca, binlerce kişiden kurulu «ihtiyatlar» bulunmaktadır.

çalınan bir söylenti idi. Sözde, TRT de sonradan çıkan şekliyle, Cumhurbaşkanı Sunay, Genel Sekreter Cihat Alban aracılığıyla, Ecevit'e bir mesaj yollamış, Kurultay Başkanlığına kendi, yani Ecevit'in adaylarının seçilmesinden duyduğu memnuniyeti belirtmişti.

Okta Ekşi derhal, Bülent Ecevit'i buldu ve meselenin içyüzünü sordu. Aldığı cevap şu oldu :

— «Kim çıkarıyor bunu? Kat'iyyen böyle bir şey yok! İlk defa, sizden duyuyorum.»

Yılların gazetecisi, buna zaten kendisinin de ihtimal vermediğini belirterek, tatmin olunmuş bir şekilde, Ecevit'in yanından ayrıldı, Kurultayın Basın locasında, TRT Haber Merkezi kurmay ekibinin yanına geldi. Haber Merkezi Kurmay ekibinin başkanlığını İç Haberler Müdürü Doğan Kasaroğlu yapıyor, stratejinin uygulamasını ise Hükümet Bölümü Müdürü M.ammer Yaşar yürütüyordu. Parlamento Bölümü Müdürü Hüsamettin Çelebi, eski bir partici ve parlamentocu olarak, Kasaroğlu-Yaşar ikilisini tecrübeleriyle takviye ediyordu. TRT ekibi, CHP Kurultayını, Müdürler seviyesindeki (TRT Haber Merkezinde, muhabirden çok müdür vardır) kadrosunun dışında, onbeşten çok elemanla izliyordu.

Daha, Kurultay öncesinden, Selim Sırrı Tarcan salonunun Müdüriyet odası işgal edilmiş, teleksler, teypler ve telefonlar yerleştirilmiş, kapısına da koskocaman bir «İçeriye Girmek Yasaktır» levhası asılmıştı.

#### Parlak bir fikir

Okta Ekşi, biraz önce Çelebi'yle birlikte duyduğu söylentiye Bülent Ecevit'ten tahkik ederek, bunun doğru olmadığını TRT'ci'lere söyledi. O anda, Haber Merkezinin başı Doğan Kasaroğlu'nun aklına parlak bir fikir gelmişti. Baş parmağıyla şahadet parmağını sıkılarak,

— «Şimdi okudum canlarına!» dedi ve yerinden fırladı.

TRT'ye ayrılan Müdüriyet odasından her zamanki bıyıklı gülümsemesiyle içeriye girdi ve daktilo makinesi başındaki görevli muhabire dikte etmeğe başladı :

«CHP'nin devam eden Beşinci Olağanüstü Kurultayının bugünkü toplantısında, bazı Merkez yöneticileri,

**Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın, Zonguldak milletvekili Bülent Ecevit'e özel bir mesaj gönderdiğini, gazeteciler ve delegelere duyurdular. Cumhuriyet Halk Partisi Merkez yöneticileri, Cumhurbaşkanının, bu mesajı, Genel Sekreter Cihat Alban aracılığıyla Ecevit'e ulaştırdığını ve Kurultay Başkanlığına kendi adaylarının seçilmesinden duyduğu memnuniyeti belirttiğini öne sürdüler...»**

Sonra, muhabire dikte ettiği haberi daktilodan çıkartarak, telefonla Köşkü aradı ve Genel Sekreter Cihat Alban'a, haberin doğru olup olmadığını sordu. Genel Sekreter Cihat Alban da, tıpkı Ecevit gibi, haberi ilk defa duyuyordu ve tıpkı Ecevit'in, Hürriyet muhabirine söylediği gibi, «Kat'iyyen böyle bir şey yok» diyordu.

Onbeşten çok elemanla -müdürler dahil- CHP Kurultayını adım adım izleyen TRT Haber Merkezi elemanları, «söylenti»yi Ecevit'ten tahkik etmeyi gereksiz görmüşler ve Köşkü arayarak, Alban Paşa'dan bir tekipz almayı daha uygun bulmuşlardı.

#### Cihat Alban ne diyor

TRT muhabirinin bu konudaki sorusunu cevaplayan Genel Sekreter Cihat Alban, şunları söyledi :

— «Bu haber tamamen uydurmadır ve günümüzün siyasi olayları ve konuları karşısında Sayın Cumhurbaşkanımızın aziz milletimize çok iyi bilinen tarafsızlığını ilgilendirdiği için üzüntü vericidir. Çünkü bu haberin ifade ettiği buluşma ve Sayın Cumhurbaşkanımızın mesajlarını iletme keyfiyeti hiçbir zaman ve surette, kat'iyyen vâki olmamıştır!

Göreve başladıkları gündenberi uyguladıkları ve titizlikle korudukları tarafsızlık ilkesini resmî ve özel kabulleriyle siyasi partilerimizin kendi faaliyetleri ve aralarındaki münasebetleri bakımından da esas tutan Sayın Cumhurbaşkanımız, Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit'i kendi talebi üzerine kabul ettikleri 29 nisan 1972 cumartesi gününden sonra, Cumhuriyet Halk Partisi ve Olağanüstü Kurultayı ile ilgili hiç kimseye herhangi bir mak-satla bir mesaj göndermemiş ve bir beyanda bulunmamıştır.»

#### Haber ve tekipz yanyana

Böylece, tekipz de hazırlanmış oluyordu. Haber ve Tekzip, bir arada, TRT'nin 15.00 ara haberlerine yetiştirildi; 19 ve 22.45'te baş haber olarak okutturuldu. Bununla da kalınmadı, «İhsan Ağabey»-TRT Haber Merkezi kurmay ekibi, Radyo Bakanı Ali İhsan Gögüş'ten böyle bahseder-aracılığıyla durum, İsmet Paşa'ya da iletildi. Bir anda yayılan haberin kaynağı, o sırada Kurultaya gönderilen bir «görevli» tarafından araştırılmaktaydı. «Görevli»ye, kaynak olarak, «Anadolu Ajansı» gösterilmiş, Ajans muhabirinin de eşkâli verilmişti : «Palabıyık Hasan».

«Görevli», biraz sonra, Anadolu Ajansı'nın büro olarak kullandığı kalorifer kazan dairesinde -Müdüriyeti TRT işgal edince, AA'ya da kalorifer kazan dairesi kalmıştı- «Palabıyık Hasan»ı buldu. Hasan Şağman, Kurultayı izlediğini ve Ajansına bütün olup bitenleri geçtiğini; ancak, böyle bir haberi ilk defa kendisinden duyduğunu «görevli»ye bildirdi. «Görevli» de fazla üstelemedi ve Palabıyık Hasan'ın yanından ayrıldı. Bu arada TRT'nin kulisçileri, daha 19.00 bülteninde yayınlanmayan haber ve tekipz bültenini, Başkanlık divanına iletilmek üzere, Adana delegelerine ulaştırmışlardı. Bir yandan da «durum», Paşa'ya bildirildi.

İşte, Kurultayın ikinci ve son gününde mesele yapılan «mesaj»ın senaryosu böyle hazırlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Senaryodaki figüranlar arasına Genel Başkan da dahil edilmiş ve İnönü, son konuşmasında, bir ara, «Başkanlığın, elinde bulunan tekipzle ilgili önergeyi ne zaman okutacağını merak ediyorum» diye sormak gereğini duymuştur.

#### Özel dikkatli muhabirler

Bu olay, TRT Haber Merkezi müdürlerinin, CHP Olağanüstü Kurultayındaki gayretkeşliğinin ne ilk, ne de son örneğidir. Kurultay öncesi haberlerdeki tarafsızlıkla (!) kolları sıvayan Haber Merkezi ekibi, ilk günkü toplantıyla ilgili haberinde şu cümleye de özenle yer veriyordu :

«Saat 10.50 de eşi Mevhibe İnönü ile birlikte salona giren İsmet İnönü'ye Kurultay delegeleri büyük sevgi gösterilerinde bulundular. De-



## NEFTÇİ ve GÖĞÜŞ : Hedef TOPLUM

legeler, Genel Başkanı ayakta alkışlarken, sadece 20 kadar delegenin ayağa kalkmadığı görüldü. TRT muhabirleri, bu delegelerin İzmir, Kars ve Kastamonu illerinden geldiklerini tespit ettiler» (13.00 Bülteni)

Bir koridor söylentisinin doğru olup olmadığını Bülent Ecevit'ten tahkik etmek zahmetine katlanmayan TRT'nin keskin muhabirleri, 1400'den çok delegenin sıkış sıkış oturduğu koca salonda İzmir, Kars ve Kastamonu delegelerinin ayağa kalkmadıklarını derhal tespit edivermişlerdi! Doğrusu, TRT Haber Merkezi elemanlarının bu jet süratini kutlamak lazımdı. Ancak, aynı haberin akşam bültenlerinde de yayımlandığını öğrenen Kastamonu, Kars ve İzmir delegeleri, ertesi gün Basın Locasında TRT ekibini aramağa başlayınca, 22.45 haber bülteninde sözümona bir düzeltme yayımlandı: «Bazı delegelerin ayağa kalkmadığı tespit edilmiş'ti. Ancak bu delegeler, İnönü geldiğinde ayağa kalktıklarını iddia ettiler.»

TRT dil kılavuzu

TRT'cilerin «tespit etmek», «iddia etmek», «ileri sürmek» gibi fiilleri, istedikleri yerde istedikleri biçimde kullanmadaki hünerleri, aslında, yeni bir hüner değildir. 12 Mart'tan önce Ecevit, Demirel'e cevap mı veriyordu? «Belirtti» veya «ileri sürdü» fiilleri kullanılırdı. 12 Marttan sonra Ecevit konuşma mı yapıyordu? Hemen, «iddia etti» fiiline sarılırdı. Kurultay öncesi, Satır demeç verip, «Kazanacağım demiyorum, kazandım» mı diyordu? Bunun, «iddia etmek»le ne ilgisi vardı? Kullanılması gereken fiil,

«demek» mastarından olacaktı.

TRT Haber Merkezi redaktörleri, İç Haberler Müdürlüğü kurmay heyetinin kendilerine özgü «dil kılavuzu»nu çok iyi bildikleri için, bu konuda pek güçlük çekmezlerdi.

1400'e yakın partili arasından «ayağa kalkanlar»ı ve «kalkmayanlar»ı «tespit eden» TRT muhabirleri, Kurultayın son günü bir şeyi daha «tespit» ettiler: Güven oylamasının sonucunu... ve bu sonucu, gerçekten büyük bir tarafsızlıkla TV son haberlerinde kamuoyuna duyurdular.

Kazananlar «Kazan Restoranı»!

Güven oyu sonucu, Kurultayda Satırcıların yenilgisi: TRT de ise İç Haberler Müdürü Kasaroglu, Hükümet bölümü Müdürü Muammer Yaşar ve TV Program Müdürü Erhan İmset'in, Parlamento bölümü müdürü Hüsamettin Çelebi'ye karşı yenilgileriydi. Çelebi, görevinde Satır'dan yana, «Kurultay-toto»da ise Ecevit'ten yana oynamış ve diğer üç TRT müdürüyle giriştiği iddiayı kazanarak, Başkent'in en pahalı lokantasında «kazan Restoranı»da bir akşamı yemeği hak etmişti. Oylama sonucu alınca Kasaroglu, Çelebi'yi Kurultay bürosundan aradı ve kendisini «köfteciye beklediğini» söyledi. Çelebi, «Köfteciye de razıyız» dedi ve gelecek Olağanüstü Kurultayda «kazananın, Kazan Restoranı'nda yemek yiyeceği konusunda» vaad aldı.

TRT habercilerinin, CHP Olağanüstü Kurultayı konusundaki tutumları karşısında duyulan hayreti, Genel Sekreter Kâmil Kırıkoglu dile getirdi. Tarafsız TRT'nin avukat

lığını ise tarafsız Bakan Ali İhsan Göğüş yaptı. Cümleleri sık sık, futbol maçlarında duyulan a'evhte tezahürat nidalarıyla kesildiği için ne demek istediği pek anlaşılamiyan Göğüş, «Bizim Radyo» bülteninde Kemal Satır'a çatılmasını Kırıkoglu'nun eleştirisiyle aynı paralelde görüyor, Merkez yöneticilerini anarşistlerin çizgisine girmekle suçluyordu! Gaziantep'te Göğüş'ün, TRT'yi savunmak için, Merkez yöneticilerine, Kurultay Başkanına, TOPLUM Dergisine, Kâmil Kırıkoglu'na ve Bülent Ecevit'e karşı kullandığı sözlere Gaziantep delegeleri cevap verdiler: Gaziantep'in 13 delegesinden 10'u, Parti Meclisine «Evet» dedi!

Hitler'in propaganda bakanı Göbels, radyoyu şöyle tarif eder: «Radyo öyle bir silahtır ki, kullanmasını bilemediniz mi ters tepir!»

### «Attilâ İlhan'ın Defteri»

Şair, romancı, deneme ve senaryo yazarı Attilâ İlhan, daha önce bazı dergilerde yaptığı gibi, «Attilâ İlhan'ın Defteri»ni bundan böyle TOPLUM'da sürdürecektir. Edebiyat ve sanat konuları üzerindeki duygu, düşünce ve inenimlerini okurlarımızla paylaşacaktır. TOPLUM'un gelecek sayısında, kendisine yönelttiğimiz bazı sorulara verdiği cevapları okuyacaksınız.

# Hükümet

## Ürgüplü'nün temasları

**G**eride, yoğun bir hafta bıraktık: Sofya'da uçak kaçırılması, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Kemalettin Eken'e suikast teşebbüsü, İdamlar, CHP Olağanüstü Kurultayı ve İsmet Paşa'nın, CHP Genel Başkanlığından istifası...

Bütün bu, başdöndürücü hızla gelişen olaylar karşısında, Kontenjan Senatörü Ürgüplü'nün, yeni hükümeti kurma çabalarının ikinci plâna kayması gayet doğaldı. Ancak bu, öneminden yitirdiği anlamına da gelmiyordu. Ankara'daki dikkatli siyasal gözlemciler, yeni hükümetin kurulması işinin uzayıp gitmesini pek olumlu karşılamıyorlardı.

17 nisan günü, Erim'in Başbakanlıktan istifası Cumhurbaşkanınca kabul edildi ve kamuoyuna açıklandı.

Senatör Ürgüplü, büyük bir iyimserlikle, «ilk tur» temaslarına girişti ve 1 Mayıs sabahı sona erdirdi. Ancak bir takım «müşköller» le karşı karşıya bulunduğunu da teslim etmek zorunda kaldı. «Müşköller» gerçekten vardı ve anlaşıldığı kadarıyla AP'den geliyordu. Politika kulislerinde dolaşan haberlere göre, AP, «1965 model» bir Ürgüplü kabinesi arzuluordu. Başka bir deyişle, AP'nin gönlünde, suya sabuna fazlaca dokunmayacak, yalnızca bir takım anayasa değişiklikleriyle ülkeyi secimlere götürececek bir hükümet yatıyordu. Ayrıca, bakanların seçiminde Ürgüplü, serbest bırakılmıyacaktı: DP, Kontenjan ve Milli Birlik Gruplarından da yeni hükümete üye alınmama-yaıydı.

Ürgüplü ise bu şartlara «ıh» dıyordu. Bir kere, kuracağı yeni hükümeti «secim kabinesi diye tavsiye etmek yanlış» olacaktı. Ancak «reform kanunları» çıktıktan sonradır ki, secimler söz konusu edilme-lydi.

## Yeni hükümet nasıl olacak?

Nitekim Ürgüplü, 5 Mayıs günü, Mecliste grupu bulunan parti liderlerine, Cumhuriyet Senatosu Kontenjan ve Milli Birlik grupları

na gönderdiği birer mektupla bu konuya ilişkin görüşlerine açıklık getirdi. Basına acıkların mektupta özetle şöyle denilirdi:

«Vatanın mutluluğundaki hedefimize ulaşmak için hükümetin kuruluşunda elele vermemiz, çetin çalışmalarında benimle inanca, feragatle, birbirine her türlü parti düşüncesinden uzak kalarak tam bir ahenkle çalışabilecek arkadaşlarımızı serbestçe seçmemi, onlara başarabileceklerini inandığım vazifeleri vermekte, vazifelerin başarısı için gerektiğinde değişiklik yapılmasında yardımcı olmanızı bunca yıllık tecrübelerime istinat ederek rica edeceğim.»

Hükümet, daha çok, parlamento-ya dayalı olacaktı. Parlamento dışından alınacak üyelerin sayısı çok sınırlı tutulacaktı. Hükümet, «hiçbir şahıs, kuvvet ve partinin etiketini, programını tasımayacak»tı. «Seçimleri sağlamak için» de Ürgüplü şunu «istirham» evliyordu:

«Reform kanunlarıyla, sivas partiler ve seçim kanunlarının Meclis'te bulunan kanunların hiçbir gecikmeye mahal verilmeden süratle çıkması için sorumlu arkadaşlarımızın, bir an evvel kavuşmak istedikleri huzuru ve huzur vasatında yapılmasını şart gördükleri seçimleri sağlamak için gerek komisyonlarda, gerek genel kurularda çoğunluk ve desteği sağlayacaklarını kabul buyurmalarını bilhassa istirham ederim.»

## Bazı endişeler

Seçimlerin öne alınması «Büyük Meclislerin iradesi»ne bağlı olmakla birlikte, Ürgüplü'nün bu konudaki kişisel kanısı şu doğrultuydu:

«Şahsi düşünce olarak çıkarılması zaruri ve fayda'ı kanunların ve bunların tatbikata konulabilmesinin Büyük Meclislerin çok isabetle tespit ettiği erteleme süresinden evvel intacına, tecrübelerimle imkân göremediğimi arz etmek isterim. Kaldı ki, acele ve erken bir seçim ifadesininin, Yüce Meclis'indeki çoğunluğun menfi etki yapacağı mülâhazasını taşımaktayım.»

Bu satırlarından da kolaylıkla anlaşılacağı gibi, Ürgüplü, AP'nin ileri sürdüğü şartları pek de «makbul» saymıyordu. Mektubunu gönderdikten sonraki gün bir gazetecinin, «Cevap olumlu olmazsa ne olur?» yollu bir sorusuna Ür-

güplü, gayet anlamlı bir biçimde, «Her ihtimal var» cevabını veriyor. Evet, her ihtimal vardı.

Ancak, «bir ihtimal daha var»dı. O da, İsmet Paşa'nın CHP Genel Başkanlığında istifasıyla ortaya çıkmıştı. Paşa, Ürgüplü'ye, «Aman, kabinevi kurmadan önce Kurultay sonuçlarını bekle» ricasında bulunmuştu. Kurultay sonucunda da istifayı basmıştı. CHP, genel başkansız kalmıştı. Simdi Ürgüplü CHP'den kiminle görüşecekti? Genel Başkanlık seciminin yapılması içinse, yeniden bir kurultayın toplanması CHP tüzüğü'nün gereği-ydi. 14 Mayıs pazar günü kurultay toplanacaktı. CHP Genel Sekreteri Kırıkoglu, Ürgüplü'nün destekleneceğini açıklamıştı ama, bu «destek»in niteliği henüz, yeterince açıklık kazanmamıştı.

Üstelik, çarsamba sabahı toplanan CHP grupları, Genel Sekreter Kırıkoglu'nun «hükümete katılma konusunun daha sonra ele alınması» isteğini reddetmiş ve hükümete katılmaya karar vermişti. Bu isteğin reddi, Hükümete Bakan verirken, görüşünün alınmasını isteyen Genel Merkezle, isi. Pazar gününden önce, bir olupbittiye getirmek isteyen grupların arasını büsbütün açıyordu.

Hükümetin kuruluş hazırlıklarının uzayıp gitmesi gerek basında ve gerekse kamuoyunda çeşitli yorumlara yol açıyordu. Bazı yorumculara göre, böyle bir ortamda Türkiye'nin hükümete kalması, «aklı kolay alacağı bir husus değil»di. Peki, ne yapılmalıydı? «Vakit kaybetmeksizin, bir AP CHP koalisyonu kurulmalıydı. «Türkiye'nin acele ihtiyacı, bir Büyük Kabine» idi. «Bu Büyük Kabine'nin ise iki, sadece iki tabii ortağı vardı: «Türk ortasının sağındaki AP ve Türk ortasının solundaki CHP». Bu, «fillen memleket demek»ti.

Yeni hükümetin birtürlü kurulamamasını bazı kimseler de «zoraki böhren» olarak niteliyorlar; yeni hükümet için şunu öneriyorlardı: «Biri AP olmak şartıyla, yarına hangi partiyi katabilirsen bir hükümet kurabilirsin.»

TOPLUM'un baskıya hazırlanmış sırada her cevreden, her fadan bir ses geliyor, Ürgüplü ise, düşündüğü anlamda bir hükümeti kurabilmek için temaslarını sürdürüyordu.

## Ortak Pazar

### Sancılar başladı

**H**er türlü bilimsel eleştirinin, hatâ tâ bilimin bizzat kendisinin ku lak arkasına atıldığı Demirel hükümetleri zamanında «damdan düşer gibi» girdiğimiz Avrupa Ekonomik Topluluğu (Ortak Pazar) «geçiş dönemi üyeliği» için elverişli tâvizler kopartılmadığı yeni yeni anlaşılmağa başlanmış ve Türkiye, daha şimdiden, Avrupalı ortaklarına muhtıra verir hale gelmiştir.

Yeni Başbakanın atanması, hükümetin kurulması için sürdürülen temaslar gibi, basını ve radyoları gereğinden fazla işgal eden haberler arasında göze çarpmayan bir önemli olay, Türkiye'nin, Ortak Pazar'a tam üye olacağımız 22 yıl sonrası için şimdiden ciddi sancılar çekmeğe başladığını göstermektedir. Bu olay, Dışişleri-Plânlama grubunun eski Dışişleri Bakanı Osman Olcay'ın plânladığı, fakat gerçekleştirilmesi Halûk Bayülken'e kısmet olan ve Ortak Pazar'ın altı üyesini kapsayan «dert dökme» gezisi sonunda hazırlandığı ifade edilen «muhtıra»dır.

Dışişlerinin resmi açıklamalarına «durumun iyileştirilmesi» veya «Ortak Pazar'la Türkiye arasındaki iyi durumun daha da mükemmelleştirilmesi» diye geçen bu teşebbüsün sonunda Dışişleri-Plânlama grubu iyice endişeye kapılmış ve tâvizler konusu, Bakanlıklararası Ekonomik Kurulun önüne yeniden

gelmiştir. Ortak Pazar'a geçiş dönemine girmenin henüz erken olduğu savunanları en şiddetli şekilde «Avrupa Birliği düşmanı» veya «Türk sanayiine güvensiz kişiler» olarak niteleyen bir zamanların ateşli «Avrupacı»larının bu telâşi, endişesi, aslında kınanmaması gereken bir olaydır ve üzerinde önemle durulmalıdır.

### Geç olsun da, güç olmasın..

Gerçekten, Türk temsilcilerin, Ortak Pazar Ortaklık Konseyi'ne verdikleri ifade edilen «muhtıra»da belirtildiği gibi; Türkiye, 22 yıl sonra gümrük kapılarını Avrupalı ortaklarına karşı kaldırabilmek için bazı önemli ve temel sanayi ürünlerinin yapım, fiyatlandırma ve ihracatında «serbestlikler»e muhtaçtır. Demirel hükümetlerinin Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in, «22 yılda Avrupa'nın seviyesine gelececek bir sanayi ile övünmeye hakkımız yoktur» diyerek, «ya onarız, ya ölürüz» mantığıyla savunduğu Katma Protokol, Türkiye'nin elini kolunu öylesine bağlamıştır ki, Türkiye, bu şartlar altında değil 22 yıl, 122 yıl da geçse aradan, yine de, Avrupa ülkelerinin bugünkü düzeyine ulaşamayacaktır.

Bu durumu başyazılarında ifade eden gazetelerin muhabirlerini dahi «vatanı fazla sevmemek»le suçlayacak kadar kendinden geçmiş sorumlular da şimdi artık Plânlama uzmanlarının sözüne değer verir hale gelmişlerdir.

Türkiye, Ortak Pazar ülkelerinden ne istemiştir? Bu, kesinlikle belli değildir. Ancak, istenen tâvizlerin başında, «Katma Protokolün bazı maddelerinde değişiklik yapma yetkisinin kendisine de verilmesin» istediği, Avrupa basınında yer almıştır.

Türkiye'nin, sanayi mallarının maliyetini düşürmek için geçmesini bekleyeceği zaman içinde, birçok sanayi ürününün satışında, gümrük rüklendirilmesinde Avrupalı üyelerinden tâvizler istemekle ortaya koyduğu durum, Avrupalıların da dikkatini çekmiştir. Nitekim, Belçika Dışişleri Bakanı Pierre Harmel, kendi ülkesinin ve bütün Avrupa'nın, Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu sorunları bildiğini ve bunları gidermek için, kendi ülkesi Belçika'nın Türkiye'ye yardım edeceğini söylemesi, Anıtkabir'i «hac yeri» sayan bu Avrupalı devlet adamının da, Türkiye'ye imzalatılan Katma Protokolde fazla ileri gidildiğini gördüğünü göstermektedir.

### teşvik tedbirleri

#### «Zekat keçisi» sanayi

**B**u ekonomi haberleri arasında, bir başka haber daha yer almıştı. Bunda da, Hükümetin, yeni teşvik tedbirleri peşinde olduğu ifade ediliyordu. Bir zamanlar, «devletin sadece eliyle değil, bütün imkânlarıyla fert zengin etme» aracı haline getirilen, fakat Birinci Erim Hükümetinin en başarılı icratı sayılacak bir tutumla yürürlükten kaldırılan «teşvik tedbirleri»nin, İkinci Erim Hükümeti zamanında konulduğu, hattâ Hükümetin, bu işi, kararnamelerle yapmak yerine, bir kanunla pekiştirmek istediği bile bildiriliyordu.

Ne var ki, İkinci Erim Hükümetinin de siyasi ömrü bu «reform kanunu»nu çıkartmaya yetmedi. Ancak, vekillikle yönetilmekte olan Hükümetin, bu teşviklerin yılbaşına kadar geçerli olmasını sağlayan bir kararı açıkladı.

Bu karara göre; İkinci Erim Hükümetinin uygulamaya başladığı ve hemen, bizzat yararlananlar arasında türlü kötüye kullanma ihbarlarına ve şikâyetlerine yol açan teşvik tedbirleri-gümrük muafiyetleri, yatırım indirimi, gümrük vergisinin taksitlendirilmesi ve benzeri kolaylıklar, 8 ay daha yürürlükte kalacaktır.

TOPLUM'un, daha ilk sayılarında dikkati çektiği bu gidişin sonunda varılacak nokta; daha önceki tecrübelerin çok açık gösterdiği gibi; Hazinesinin tamtakir kalması, gerçek sanayileşme hareketi için kaynakların kuruması, fakat bu



YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLERİMİZ  
Bavullar dolusu döviz

TÜRKİYE  
NOTLARI

teşviklerden yararlanan kuşkonmaz misali sanayiın yine «zekât keçisi» kılığında kurtulamamasıdır. Kurulma çabası içindeki Ürgüplü Hükümetinin önündeki en önemli sorun, Türkiye'nin en kısa yoldan seçime götürülmesi ise; ikincisi de, hiçbir yararı görülmeyen teşvik uygulamasına son vermek ve onun yerine, daha sağlam ve bilimsel usûller getirerek, Türkiye'nin sanayileşmesi için bugüne kadar çoktan alınması gereken mesafenin bir an önce katedilmesine imkân hazırlamaktır.

## döviz rezervi

## «Görmemişin oğlu..»

Döviz bolluğu karşısında ilkin sevinçlerini saklamıyanlar, şimdi, Hazine'de yatan, hem de yabancı para olarak yatan 16 milyarın ne işe yarayacağını kara kara düşünmeğe başlamış bulunuyorlar. TOPLUM'un eleştirisi (Bak : Sayı 4) ve Hazine'deki 16 milyarın bizzat Hazine'nin başına belâ olacağını ifade eden bazı uzmanların sözlerini aktarmasının üzerinden uzun bir süre geçmeden, sanayiciler ve tüccarlar, bu 16 milyarlık «belâ»nın farkına varmış olacıklar ki, bu konudaki «yüksek fikirleri» söylemeyi gerekli gördüler.

Ankara Sanayi Odası Başkanı Dr. Orhan Işık, ilgililer arasında, Hazine'deki 16 milyarın durumunu ilk farkedene kişi oldu. Verdiği bir demeçle Dr. Işık, stok dövizlerin, ihracata dönük sanayi ayrılmasını istedi. Dr. Işık, dövizlerin yararlı alanlara kaydırılmasında bürokrasinin engel olmamasını da diledi.

Öbür ilgililer de hemen hemen aynı dilekleri tekrarladılar ve açıklaması, bu milyarların, kendilerine verilmesini istediler.

Eski Merkez Bankacı Naim Talû'nun hâlâ, ortada olağanüstü bir durum yokmuş gibi, sessiz sedasız durmasını onun bankacılıktan gelme tedbirliliğiyle açıklayanlar varsa da, öyle anlaşılıyor ki, 16 milyar, önümüzdeki günlerde, sessiz sedasız, «memlekete faydalı yerler»de kullanılacaktır! Ancak, hemen hemen tamamını yurt dışındaki işçilerimizin alınterleri oluşturan bu milyarların nasıl ve nerede kullanılacağını bilmek, bu durumu tartışmak, herhalde, geniş bir kitlenin hakkı olsa gerektir.

— «Peki, Antep, altıbin şehit verdiğinde kaç nüfuslu?»

— «Yirmidörtbin nüfuslu..»

— «Demek, var olmanın savaşında, dörtte biri gitmiş..»

Bunu, Karayılan'ın, Şih Camiinin avlusundaki taşına varırken, Hacı lakaplı, Gaziantep'li bir vatandaşla konuşuyordum.

Hacı'nın, caddenin üstünde bir bakkal dükkanı vardı. Dedesi, Antep kahramanlarındandı.

Burada zaten her aile şehit vermiş. Her eski yarı, savaşlardan yara almış. Burada ölü, diri kadar önemli. Geçmiş, bugün kadar taze!

Karayılan'ın hikâyesini bilirsiniz. Kayadan kayaya sekerek kaçarken, başının yanında bir ısıklık duyar, kurşun ışığına benzemiyen. Kapkara bir yılan, deliğinden çıkmış, başı diklenmiş, kuyruğunun çöregi üzerinde. O bir kurşun, bu başı uçurur. Sonradan Karayılan lakabını alan genç eşkiya, kaderden kaçılmayacağını anlar. Yüz çetesinden doksanaltısını, elli günde, Antep'e hediye eder. Ölenler arasında kendisi de vardır.

Antep'in her taşı böyle öykülerle doludur.

Size oralardan söz etmek istiyorum. Ateş çemberi içinde akrep gibi, hep aynı konuların, aynı kişilerin etrafında dönüyoruz : Demirel'di, İnönü'ydü, Feyzioglu'ydü, vs.. Size, soluk veren insanları tanıtaçam. Anadolu'da soluk veren insanlar var!

Antep'li futbolcu, davulcu «Her Yeri Mehmet»i tanıyın. Şimdi bahar-ıktır her taraf Antep'te. 156 kiloluk «Her Yeri Mehmet», eski babaevinin avlusunda, sapsız fincanlarda, mırma içiyordur, futbol maçını sabırsızlıkla bekliyerek. Maçtan sonra, eğer takımı kazanmazsa, hastalanıp 156 kilosuyla, yorgan döşek yatacağı, yarım tepsi baklayı gövdeye indirdikten sonra...

Eh, tevekkeli, «Her Yeri Mehmet» dememişler Antep'liiler ona, bu kadar ağırlık zor beslenir.

Davulunun tokmağını vurunca, cenge giden ecdadıyla beraber sandım kendimi. O da öyle sanıyor.

Seni unutmadım, «Her Yeri Mehmet.» Ankara'da senin gibi, öz özüne yakın kişi yok. Aynı kazanın içinde pişen, fasulye taneleri gibi.

Antep'in renkli bir kişisi, Sabahat Göğüş. Müze müdiresi... Eger o civarda, yüzdeyüz talan edilmişse, bunu Sabahat Göğüş'e borçluyuz. Ali İhsan Göğüş'ün teyze kızı. Antep'in kuşatılmasında iki kurşun yemiştir.

Sabahat Göğüş'e Antep kalesini de borçluyuz; evet, koskocaman Antep kalesini. Muteahhit, böyle hallerde, kimle anlaşmak gerekiyorsa anlaşmış, bu kaleyi yıkıp «gündüzkondu»lar yapmak için, iki kazmada yıkılabilen. Sabahat Göğüş, gündüzkonducunun karşısına, bir kale gibi dikilmiş, nahif vücuduyla...

NİMET  
ARZIK

«Atına binmiş de elinde dizgin  
Girdiği savaşta hiç vermez bozgun  
Çeteler içinde Yılan'ım azgın  
Vurun antepçiler namus günüdür»

(Antep türküsü)

### Güllüoğulları

Bunlar da, Antep'in meşhur baklavacıları... O kadar meşhurlar ki, her baklava dükkânı açan, İstanbul'da bile, «Güllüoğlu» diye levha asar.

Gerçek Güllüoğulları ailesi Antep'tedir. İki dallıdır. Okumuş dal, okunamış dal. Her bir dal, günde 60 tepsi baklava yapar.

Vasıf Güllüoğlu'yu konuşturuyorum :

— «Baklavanın Antep'e gelişi, yüzelli yılı bulur. Bu tatlı, benim için babamı, dedemi temsil eder. Benim için kuvvet ve zevktir. Hamurunu açmak için el dehası lazımdır. Bu sanat nâziktir; hamur ancak sanatkâr elinde, gerektiği gibi yoğrulabilir. Havadan bile müteessir olur, bu hamur. Fazla soğuktan donar, fazla sıcaktan kurur. Hep bahar havası ister.»

— «Biz de bahar havası istiyoruz, Güllüoğlu. Bulamıyoruz da, onun için böyle vamru yumruyuz.»

### İkram Hanım

O da Göğüş'lerden. Geceler gibi kara gözleri var. Bu geceler gibi karagözler aynı zamanda da güleç.

Dünya kadar mükrim, bu İkram Hanım. Bütün azaplı Antep yemeklerinin ustası. «Yuvalama»dan baklavaya dek.

Biliyorsunuz, Antep yemekleri, ekip halinde yapılan yemeklerdir. Konu komşu gelir, yardım eder.

Bu satırlar, sevgimle sana varacak, İkram Hanım. Zaten, Antep diyince hep sen akıma geliyorsun.

### Antep'te halk şiiri

Renkli kişilerden saatlarca söz edebilirim. Bir yerde, kesmek zorunda kalıyorum. Bana ayrılan sınırdaki, Antep'in başka cephelerini de tanıtmak isterim.

Şarkışla'da olduğu gibi (Şarkışla, Sivas'ın bir ilçesidir), burada da herkes şair. Herkes şiirle kımıldıyor. Size, halk arasında tekrarlanan birkaç mısra sunuyorum :

Acı da bir tatlı da bir ziyene  
Aba da bir çuha da bir giyene  
Güzel de bir çirkin de bir sevene

Bu mısraları kimden öğrendin, dersiniz, Her Yeri Mehmet'ten», derim.

Bir yiğit isterim, nâmi söylenir  
Gölgesinde üç beş adam eğlenir  
Kötüler de gölgesinden huylanır  
Kalabalık ondan aslan kesilir

— Ben de isterim o yiğidi... Nerde ki?

Çok sevdiğim bir Antep deyimi :

Boynunu kurttan kurtaran keçi  
Sallar boynuzu gergedan olur

— Eh, siz, seçimden sonra gergedan görün!

— Neden ve kimden bahsediyorsun, Nimet Arzıkçım?

— Hiiiç... Sözüün gelişi... Size dört mısra daha

söyliyeyim, ama sakın mâna çıkarmayın :

İki nekes bir meclise gelince  
Anda, meclis hali, perişan olur.  
Kötünün cebinde mangır olunca,  
Mühür bende diye Süleyman olur.

Şiiri burda keselim, isterseniz...

### Sınır köyleri

Revanda kalesine yakın bir köy. Ah bu sınır köyleri... Herkes bekleyiş halindedir. Yaşlı kadınlar, dörtbin yıllık sütun kalıntılarının üzerinde oturmuş, kımıldamadan beklerler, gözleri ufukta.

Bulanık sularda oynayan bebeler, arada bir, gözleriyle ufku deşerler. Onlar da beklerler. Gelinler, bir an kapiya çıkar, endişeli gözlerle ufukları tararlar. Onlar da beklerler.

Ne beklerler ki?

Hepimiz gibi, gidenin gelmesini...

Kilis'te kahvedekiler, dalarlar, beklerler. İki-üç ay arayla aynı kahveye varırsanız, müşterilerin bazıları eksiktir. «Nerede?» diye sorarsanız; «Sen sağ ol» diye cevap verirler.

Mayın tarlası vardır, sınırdaki. Köpek geçer üzerinden patlamaz. Koyun geçer üzerinden çoğunlukla, patlamaz. İnsan geçer üzerinden, patlayıverir bazen: Hayat!

Size kalelerden, yeraltı buluntularından, kasalardan, fıstıktan, öykülerden, daha nelerden, nelerden, bahsetmek isterim. Size, uyanık şehri tanıtmak isterim. Size, küskün bir baba gibi, tufandan beri boz bulanık akan Fırat'ı göstermek isterim. Acaba hâlâ kıyından kıyıya, o Nuh'tan kalma sallarlan mı geçiliyor?

İlkbaharda, Antep köylülerinin deyimine, «ölü eşek gibi» akan Fırat, birden coşar, taşar, toprakların içine kadar girer. Çekildiğinde, bir yağın İskender parası bırakmış olduğunu görürsünüz. Çocuklar, kıyılarında, değerli mozaiklerin üzerinde oynarlar.

Bitmez tükenmez Antep, sana bir kitap hasretmek isterim. Şimdilik, oradaki dostlara selâmlarla, sevgilerle, hoşçakal! Beni Soft kalesine götüren, Dımışkı köyünden, yolsuzluk yüzünden, tahsili yarım kalan arslan yapılı kumral Ökkeş; selâm! Antep'in içinden, büyük sanatkâr Ali Yıldırım: selâm Ankara'ya gelmiştin. Nefis bakırdan tablolarını sergilemiştin de, sergi kokteyle başlamadığından rağbet görmemişti. O Akdeniz bakışlı bakır üzerine, Barbarosunu hiç bir zaman unutmuyacağım. «Her Yeri Mehmet», 156 kilonun her birine selâm! Sana bir tek selâm yetmez. Şehre, Küstüm mahallelilerine selâm! Ben burada hoş değilim. Sen hoşça kal, gazi şehir!

Ek : Sevgili okurlarım! Artık biraz tarz değiştireceğiz. Değiştireceğiz ki, bu sütunlar, «Türkiye Notları» başlığını hak etsin!

## Kıbrıs

## Bir doğum günü mesajı

**D**oğum gününüzü kutlar, ortak ulusal mücadelemizin başarıyla sonuçlanması için Tanrıya yalvarırım.»

İmza : Makarios, Doğum günü kutlanan ise, Grivas.

Ünlü EOKA'cı lider, mesajı aldığı anda, ağız kulaklarına vardı. Derhal, şu cevabı yazdı : «Kıbrıs'ın ulusal mücadelesinin samimi bir işbirliği, EOKA mücadelesi sırasında koyduğumuz amaca azimli bağlılık ve bütün güçlüklerle kararlı bir şekilde karşı koymakla kazanılacağına kesinlikle inanıyorum.»

Türkiye'nin iç politikada yoğun ve heyecanlı günler geçirdiği bir dönemde, Kıbrıs Dışişleri Bakanı Spiros Kipriyanu'nun istifası, basınımda tek satır bile yer bulmadı. Oysa bugün durum, Kıbrıs meselesinin, kamuoyunu gerekli-gereksiz ilgilendirdiği günlerdekinden çok daha önemlidir. Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılımı yönünde çaba gösterenler, gitgide, aralarındaki görüş ayrılıklarını bir yana bırakmakta; iç mücadelelerini, ortak emellerinin gerçekleşeceği zamana ertelemekte; ülkemizde, önemi ölçüsünde üzerinde durulmayan uzlaşmalara gitmektedirler

Makarios-Grivas cephesi fiilen kurulmuştur. 1967 krizinden sonra Adadan sürgün edilen eski EOKA lideri General Yorgo Grivas, sekizbuçuk ay önce gizlice geldiği Kıbrıs'taki durumunu, Makarios'a gönderdiği mesajla hukukileştirmiştir. Yaşlı tedhişçinin, bir süre önce Adayı gizlice terkettiğine dair haberler de böylece yalanlanmış olmaktadır. Grivas'ın mesajının, Kıbrıs Rum yönetimi Basın bürosunca yayınlanması, Komitacılık uzmanı liderin, Adaya gizlice çıktığı 1971 Eylülünden bu yana hayli mesafe aldığı göstermektedir.

## Yunanistan'ın dediği oldu

Makarios, Kıbrıs'ın bağımsızlığını istediği yolundaki görüşlerin tersine, Yunanistan'a katılmaktan yanadır. Ancak, diplomasi tecrübesi, Makarios'a ihtiyatlı adımlar attırmaktadır. O, başarılı bir kulis faaliyetiyle, Üçüncü Dünya ülkelerinin büyük çoğunluğunu, davasının bağımsızlık olduğuna inandırmıştır. Kendi içlerinde, bir yığın sorunla karşı karşıya bulunan; kabile düzeyini aşamamış; sömürgeci devletlerin, halkların bağımsızlık mücadelelerine boyun eğerken bıraktıkları yapay sınırlar içinde üçbeş yüz bini aşmayan nüfuslarıyla Birleşmiş Milletlerde çoğunluğu ellerinde tutan, bağımsızlık geçmişleri on yılı bile bulmayan Üçüncü Dünya devletleri, Kıbrıs gelişmelerini büyük bir dikkatle izlemektedirler. «Kıbrıs başka bir ülkeye katılır, bölünür veya bağımsızlığını zedeleyecek başka bir formüle konu olursa, yarın, benzer bir durumun başımıza gelmeyeceğini kim garanti edebilir?» düşüncesindedirler. Nitekim, nisan sonlarında Ankara'ya ziyaret eden Afrika iyiniyet heyeti üyeleri, Türkiye gazetecilerin Kıbrıs'la ilgili sorunlarını ustaca geçiştirmeyi başarmışlardır.

Bu durumda Makarios, şimdi, yeni ülkeler katındaki itibardan yararlanmakta; ülkedeki Birleşmiş Milletler Barış gücünün, İngiliz askerlerinin ve sayıları her yıl büyük ölçüde artan turistlerin bıraktığı dövizleri kasasına doldurmakta; amacı için fazla acele eder görünmemektedir. Dünya kamuoyunda, haklı veya haksız, sahip bulunduğu prestiji koruyarak, Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılımı yolunda tedrici, fakat emin adımlar atmak; bu arada da, bir dış politika yazarımızın belirttiği gibi, «Yunan politik sahnesinin baş artisti durumuna geçmek» istemektedir. Girit'li Elefterios Venizelos, adasını Yunanistan'a bağladıktan sonra, nasıl, hükümetin de başına geçmişse; ondan hiç de daha az akıllı olmayan, daha az da çaba göstermeyen Başpiskopos Makarios, neden, kabarık olmayan bir faturayla yetinsin—

Grivas'a gelince..

Ancak, Grivas bu görüşte değildir. O da Makarios kadar inatçı, mücadeleci; Enosis'e tutkuyla bağlıdır; Adanın Yunanistan'a tezgün-



MAKARIOS, PAPADOPULOS İLE İhtiyatlı adımlar

de katıldığını görmek, ulusal bir kahraman olarak yükselmek amaçlıdır. Bu yüzden, acele etmektedir. Kuşkusuz, Yunanistan'dan da büyük yardım görmektedir. Yunan hükümeti, 11 şubatta Lefkoşe'ye yolladığı ultimatomla Başpiskopos'u düşürmek istemiyor; Makarios, Çekoslovakya'dan gizlice getirdiği silahları Birleşmiş Milletler Barış gücüne bırakmak zorunda kalmıştır. Ancak, Rum Yönetimi, B.M. Güvenlik Konseyine 15 nisan'da sunduğu bir yazıda, «bu silâhları ithal etmeye hakkı bulunduğunu» belirtmekten de geri kalmamıştır.

Enosis taraftarları sabırsızlanmakta; Kıbrıs ordusundaki Yunanlı subaylar homurdanmakta; mart ortalarında yayınladığı bir duyuru ile de Kıbrıs Rum Kilisesi, Başpiskoposun artık siyasi işleri bırakmasını, aksi halde düşürüleceğini açıkça ihtar etmektedir. Bütün bu gelişmeler üzerinedir ki Makarios, Grivas'la gizli bir görüşme yapmış ve tekrar görüşeceğini ifadeden de çekinmemiştir. Atina'da yayınlanan, hükümet taraftarı Elafteros Kosmos gazetesine 27 nisanda verdiği demeçte, Makarios, «Milli birlik meydana getirilmeden, Atina-Lefkoşe ilişkilerinin önemli bir krize girmesinden üzüntü duymakta olduğunu» belirtmiş; Kıbrıs'taki, bağımsızlıktan yana komünistleri, «dindar ve komünizmin ne demek olduğundan habersiz, askerde bir araya gelmiş kişiler» olarak nitelermiş; «mayıs ayı içinde kabinesinde



değişiklik yapabileceğini» belirtmiştir.

Yunanistan'la anlaşmak istediğini bildiren Makarios'un demecinden bir hafta sonra Kipriyanu'nun istifası gerçekleşmiş bulunmaktadır. Kipriyanu'nun 4 mayıstaki istifası, mücadelenin birinci raundunun Gri vas ve Yunan hükümeti lehine kapandığını göstermektedir. Makarios, yakın bir arkadaşını feda etmekle zaman kazanmak istemiştir. Diplomat Başpiskopos, şimdi, dış kulise başlayacaktır. Bu konuda da büyük devletlerden, pek berrak olmamakla birlikte, bazı sesler gelmektedir.

#### ABD ve Sovyetler

Başkan Nixon'un görüşünü, Atina'da yayınlanmakta olan Tovima, 27 nisan, Washington muhabirine atfen verdiği bir haberle duyurdu: «Nixon, Senato ile Beyaz Saray arasındaki bağlantıyı sağlayan danışmanlarından, Yunan asıllı Tom Carlos aracılığıyla, senatör Van Hatley'e gönderdiği yazıda, Birleşik Amerika'nın Kıbrıs politikasının Londra ve Zürih anlaşmalarının yürürlükte olduğu esasına dayandığını belirtmiştir. Carlos, yaptığı açıklamada, Amerika Birleşik Devletleri, Kıbrıs'taki Türk ve Rum topluluklarının barış içinde yaşayabilecekleri bağımsız bir devlet şekli üzerinde anlaşmaya varılmasını arzu etmektedir.»

Sovyetler Birliği ise, Kıbrıs'ın, özellikle Süveyş açıldığında yakın ilişkiler kurduğu Arap ülkeleriyle ulaşım yolları, Hint Denizi ve Büyük Okyanusa en kestirme deniz hattı üzerindeki stratejik mevkiini yeniden değerlendirme durumunda. Sovyetlerin, Adanın bağımsızlığından yana olduğu, Sunay-Yüksek Şûra Prezidyumu Başkanı Nikolay Podgorni ortak bildirisinde de bir kez daha açıklanmıştır. Bu sözler Makarios'u kızdırmış, Başpiskopos, hükümet taraftarı Elafaros Kosmos gazetesine verdiği 27 nisan günlü demecinde, «hangl ülkeden gelirse gelsin, bu gibi sözler, müdahale sayıldığı için, büyük üzüntü yaratmaktadır» demiştir. Ancak bu arada, Beyrut'taki La Soir gazetesinin verdiği bir habere göre, Sovyetler Birliği; Kıbrıs sorununun, 1959 Londra ve Zürih anlaşmalarının feshi esasına dayanan bir çözüm şekli için teklifte bulunmağa hazırlanmaktadır. Dış politi-

ka yazarlarının belirttiklerine göre, Makarios, anlaşmaları ve anayasa-yı enosisi engellediği için istememektedir.

#### Türkiye'ye düşen iş

Bu durumda, Kıbrıs'ın içişlerine karışmayı düşünmiyen, Türk topluluğunun haklarının teminat altına alınmasından başka bir şey düşünmeyen Türkiye'nin, Kıbrıs konusunda daha dinamik hareket etmesi gerekmektedir. Dâva, dış ülkelerde sürekli olarak anlatılmalı; bu amaçla girişilen propaganda çalışmaları, Türkiye'nin barıştan ve bütün ülkelerin toprak bütünlüğüne saygıdan yana tutumu -dünya gelişmeleri yakından izlenerek- tekrar edilmelidir. Türk kamuoyunun, arada bir, renksiz demeçlerle avutulması yerine, ona, yetkili ağızlarından, Kıbrıs sorununun dününü, bugününü ve gelecekte alacağı şekli gösteren aydınlatıcı bilgi verme yoluna gidilmelidir. Herhalde, sorun'un sürüp gitmesinden en çok, belki de biricik zarar görenler, Kıbrıs Türk topluluğu ile Türkiye'dir.

### Vietnam

#### Nixon'un telâşi

Vietnam Savaşının altıncı haftasında, uzlaşma umutları gene gözüküyor. Savaş, bütün şiddetiyle devam etmektedir. Özellikle Kuzeyde ve Yüksek Yaylalar cephesinde mücadele kızışmış durum-

dadır. Kuzeydeki Amerikan üssü Da Nang, roket ve 0tp ataşına tutulurken, Hue'yi savunmak için Amerikalılar uçakla tank sevketmiş bulunuyorlar. Kuzeydeki, Vietnam'ın imparatorluk dönemi başkenti Hue'ye yaklaşan Kuzey Vietnam birlikleri, sovyet yapısı, 27 Km. menzilli ağır toplar kullanmaktadırlar. Kuzey Vietnam kuvvetlerinin Hue'nin 11 Km. uzağındaki iki üssü kuşattıkları ve Güney Vietnam'ın bu üçüncü büyük şehrine bir saldırıya hazırlandıkları bildirilmektedir.

Komünist kuvvetler, Yüksek Yaylalarda bir Güney Vietnam tuğay karargâhına yaptıkları baskında, yüz Güney Vietnam askeri ile Amerikalı bir danışmanı öldürdüler. Bu arada, Amerikan bombardıman uçakları, her zaman yaptıkları gibi, yanlışlıkla Güney Vietnam birliklerini bombaladılar ve birçok Güney Vietnamlının ölümüne sebep oldular. Kontum şehri yakınında çarpışmalar sürüp gitmektedir.

Savaş, Kamboç'ta da etkisini sürdürmektedir. Komünistler, başkent Pnom Penh'in merkezini bombaladıktan sonra, Amerikan büyükelçiliğinin 1,6 Km. yakınındaki bir köprüyü ateşe tuttular, iki Amerikalının da evine girdiler.

Amerika ise, Tayland'daki üslerinin yeniden canlandırılması için, Tayland hükümetinden gerekli izni almış bulunmaktadır.



VIETNAM: Savaşa hazırlık

## 149'uncu oturum

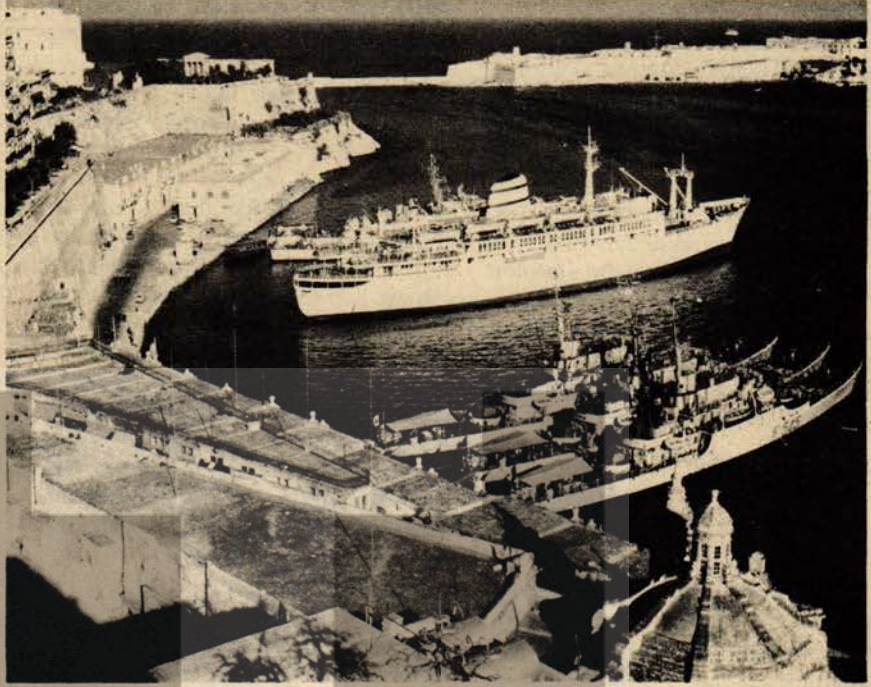
Paris'teki barış görüşmelerinin 149'uncu oturumu, Amerika'nın bir ihtarı ile açıldı: Kuzey Vietnam, Güneye karşı giriştiği askeri saldırıyı derhal durdurmadığı takdirde, Amerika konferanstan çekilecek tir.

Amerikan Heyeti Başkanı William Porter, komünist Vietnamlıları, görüşmeleri bir propaganda forumu olarak kullanmakla suçladı. TOPLUM'un geçen haftaki sayısında, Birleşik Amerika heyetiyle gizli görüşmelerde bulunmak üzere Paris'e gittiğini bildirdiğimiz, «gizli görüşmelerin usta müzakerecisi», Komünist Partisi Politbüro üyesi Le Duc Tho'dan ise heerhangi bir haber alınmamıştır. France Solr gazetesinin, gizli görüşmelerin başladığı yolundaki haberini, Birleşik Amerika heyetinin bir sözcüsü yalanladı. Ancak, Nixon gezisi öncesi Moskova'ya gizli bir yolculuk yapan, Nixon'un güvenlik işleri danışmanı Henry Kissinger'in, geçen hafta içinde de gizlice Paris'e giderek Kuzey Vietnam temsilcileriyle görüştüğü Beyaz Saray'dan doğrulandı.



HENRY KISSINGER  
Amerikanca görüşmeler

## kısaca



VALETTA LİMANI: «Altıncı Filo'ya hayır» mu?

### MALTA

Malta Başbakanı Don Mintof, Amerikan Altıncı Filosuna bağlı gemilerin, Malta'daki kara ve deniz üslerinden yararlanmalarını istemektedir. Bu kararı, Adanın bağımsızlığını sürdürmek amacıyla aldığı belirten Başbakanın bu sözlerine rağmen, Dışişleri Bakanlığı yetkililerinden Robert Nooter başkanlığında bir Amerikan heyeti, Başbakanla bu konuda görüşmelerde bulunmak üzere, başkent La Valetta'ya gitmiştir.

### FİNLANDIYA

Geçen haziran ayında yurdumuzu ziyaret eden seçkin devlet adamı, Finlandiya Cumhurbaşkanı Dr. Urho Kakkonen, cumhurbaşkanlığı süresinin 1 mart 1974'te bitiminden sonra da, dördüncü defa, cumhurbaşkanlığını kabul edebileceğini açıkladı. Bütün partilerin ortak isteklerine uyan Kakkonen, bununla birlikte, başkanlık seçimlerinde aday olmayacağına dair 1968'de verdiği kararda duracağını da açıkladı. Bu durumda, parlamentoya, Kakkonen'in tekrar başkan olabileceğini sağlayacak bir formül bulmak kalyor.

### GANNA

Romanya'da tedavide iken, 28 nisan günü, 63 yaşında, kanserden ölen, Afrika'nın ünlü liderlerinden, eski Gana Cumhurbaşkanı Kwame Nkrumah'ın nerede gömüleceği sorunu, Gana ile Gine arasında tartışma konusu olmakta devam etmektedir. Son duruma göre, 13-14 mayısta, Gine'nin başkenti Conakry'de yapılacak cenaze törenine kadar, eski Başkanın cesedi halka gösterilecektir. Cenazenin Gana'ya gönderilmesi ihtimali son günlerde kuvvet kazanmış bulunuyor.

### İTALYA

7 mayıs pazar günü italya'da, milyonlarca seçmen, parlamentonun yeni üyeleri için sandık başına gitti. Seçim kampanyası oldukça hareketli geçti. Hükümetli, siyasi tedhişçilere karşı zaaf göstermekle suçlayan neo-faşist İtalyan Sosyal Hareketi bile, azınlıktaki Hristiyan Demokrat Parti hükümetinin, tedhiş olaylarını önlemedeki başarısını kabul etmiş görünmektedir. Seçim, bir bakıma, kamuoyunun da bu konudaki kesin görüşünün ne olduğunu ortaya koyacaktır.

## herdem taze

**S**u anda Milli Eğitim Bakanlığı Basın Müşaviri bulunan Coşkun Ertepinar, Menderes'in asılması üzerine, 20 Eylül 1961'de bir «şiiir» yazmıştır. Adı: «Öğrensin İnsanoğlu» dur. Bu «şiiir»in son iki kıtasında şöyle demektedir Coşkun Ertepinar:

«Bilmek güzel şeydir,  
Bilmek korkunçtur da...  
Biliyordun, neler öğrenmediydin,  
neler?..  
Ama öğrendin bir yenisini daha ki  
Hırsın ağızı karanlık kuyular gibi  
açıldı da  
Biri var,  
Kine düşünceyi boğdurdu,  
Yalana gerçeği!  
Yapanı yıktı,  
Koşanı durdurdu...  
Başkaca bir güvenci kalmayınca  
Ölüm kalım anısı büyük marşları  
çınlattı ışıklarda,  
Truva'nın at hilesine başvurdu!  
Bilmek güzel şeydir,  
Bilmek korkunçtur da...  
Üstelik Musa'lar, Muhammet'ler  
kavramınca  
Şairin sezmek de var kaderinde..  
İşte seziyorum işte,  
Üç ayaklı ağaç bile eza duyuyor  
şimdi ettiğinden.  
Yüz bin yıla bedel yüz adımlık bir  
müthiş yolu  
Eriyen ayaklarla aşıp gelen  
O gücenik solgun yüzü  
Görür gibiyim her an kanatlarım-  
da diyor.

.....»  
«Kine düşünceyi boğduran»,  
«Yalana gerçeği boğduran», «yapanı yıkan», «koşanı durduran»  
ve «büyük marşları -yâni «Gazi

Osman Paşa Marşı»- ışıklarda çınlatan» kişinin kim olduğunda bir tereddüdünüz var mı? «Üç ayaklı ağaç»ın ne olduğunu, tabii, bilirsiniz.

Bu «şiiir»in şairi Coşkun Ertepinar, Süleyman Demirel'in Başbakanlığı günlerinde Halk Eğitim Müdürlüğü görevine atanmış; sonra da Bakanlık Müfettişi olmuştur.

«Öğrensin İnsanoğlu» şiirinin şairi Coşkun Ertepinar, İnsanoğluna birşeyler öğrettikten sonra duramamış, bu kez, «Sanatın Diliyle» adlı, aşağıda zevkle okuyacağınız nefis şiiri yazmış, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevinin olanaklarını kullanarak bastırılmış, kenar süsleri yaptırmış, gümüş yıldızlı çerçeve içinde, Süleyman Demirel'e armağan etmiştir. Ertepinar'ın, Süleyman Demirel'e, «Sanatın Diliyle» dedikleri şunlardır:

«Yurdun en sevdiğini öğmek güna-  
nah oldu,  
Çöktü ruhlarımıza ağır bir duygusuzluk.  
Isırgan otları gibi dört yanımızı  
İnkâr doldurdu.  
Göremez oldu gözlerimiz gerçekleri,  
Zehir akar çeşmelerden su yerine  
Sanatın ellerine çoktandır..  
Bu toprakları ışıkla, umutla yıkan  
Bir köy çocuğu,  
Yamaçların, kırların,  
Dikenli tarlaların soy çocuğu  
Burçların en yücesine çıktı da  
Kimi hasetten,  
Kimi hırs, kimi kinden  
Kırkharamiler gibi kesmek isterler yolunu  
Akiin yüreği seziyor bunu çoktandır..

Halkın arasına karıştığı zaman o  
Gülen iri gözleriyle,  
Aydınlık bakışları,  
Duru, yalın sözleriyle,  
Doğusunda, batısında yükselttiği  
her eseri

Milletine sunarken  
Ne kadar mutlu olduğunu görmek  
istemezler,

Bu yol ışıklı demezler çoktandır..  
Çocukluğunun en güzel ünvanını  
Bir süs gibi koydu sıfatlarının başına;

Unutmamak için köyden koptuğunu.

Aranan bulundu denecekken gerçekten

Bir bölük kimse de çıkmış öteden

Küçültmeğe yeltenir o anlamlı sıfatı,

Koşanı tökezletmek çünkü onların maksadı çoktandır..

Oysa O, alını açık, yüzü ak

İneği, kuzuyu nasıl göttüyse  
İslâmköy sırtlarında kırk yıl önce

Şimdi de,  
Yurdun bir ucundan bir ucuna

Yükseliş anıtları dikmek için ölümsüz,

Tutmuş demir elleriyle yelesinden o şanlı atı

Koşturuyor şahlandırarak..

.....»  
Sözlüksüz anlaşılabilir kadar açık olan bu şiirin son kıtasını buraya almağa gerek görmüyoruz.

Kendisini kendi kalemiyle tanıttığımız bu kişi, Erim hükümetlerinin değişmez, CHP'li üyesi Milli Eğitim Bakanı İsmail Arar tarafından, Nisan 1972 başlarında, Milli Eğitim Bakanlığı Basın Müşavirliğine atanmıştır.

Yoruma gitmiyoruz.

## „Yeniden doğuş,,

### 44'üncü Oscar Töreni

Sinema dünyasının geleneksel Akademi ödülleri, geçtiğimiz günlerde Hollywood'da, Music Center salonlarında düzenlenen gözaltıcı bir törenle dağıtıldı. Kısaca «Oscar» diye anılan Akademi ödüllerinin bu yıl gerçek sahiplerini bulduğunu, ciddi basın organlarının sinema yazarları kabul ettiler. Bazı Amerikan gazeteleri, 44'üncü Oscar dağıtım törenini, «Hollywood'un yeniden doğuşu» olarak nitelediler. Gerçekten, birkaç yıldır olumlu yola giren Amerikan Sinema Akademisinin jüri üyeleri, Oscar'ların dağıtımında büyük titizlik gösteriyor, daha doğrusu, hak eden yapıtlara ve sanatçılara, sinemanın en büyük ödülü sayılan Oscar heykelciklerini veriveriyorlar.

### Ödüller kimlere verildi?

Stanley Kubrick'in Amerika'ya birbirine katan «Clockwork Orange» genç yönetmen Alan Pakula'nın «Klute» adlı yapıtlarıyla, Oscar'ın en kuvvetli adaylarından sayılan «French Connection», tahminleri yanıltılmayarak, «En İyi Film» seçildiler. «French Connection» yalnızca «en iyi film» seçilmekle kalmadı; toplam olarak, tam beş dalda armağan alarak yılın Oscar şampiyonu da oldu. Aynı yapıtla William Friedkin, «en iyi yönetmen», Gene Hackman (bu mevsim, Frankenheimer'in «Cesur Paraşütçüler» filminde gördük), başarılı oyunuyla «en iyi erkek oyuncu» seçildiler. En iyi senaryo (Ernest Tidyman) ve en iyi kurgu (Jerry Greenberg) ödüllerini de, önümüzdeki sinema mevsiminde «Kanununun Kuvveti» adıyla görebilme olanağını bulacağımız «French Connection» topladı.

Gene Hackman, esrar kaçakçıları ile mücadele eden dürtüst polis rolüyle Oscar alırken, Jane Fonda da, modern bir fahişeyi canlandırdığı «Klute» filmindeki oiağanüstü oyunuyla «En iyi kadın oyuncu»

Oscar'ına hak kazandı. Böylece, Oscar'ların dağıtımından önce «New-york Sinema Yazarları'nın ardından «Amerikan Yabancı Basın Birliği'nin «Yılın Kadın Oyuncusu» seçtiği Jane Fonda, «Klute»deki kompozisyonuyla üç önemli ödülü üstüste kazanmayı başardı.

«En iyi yardımcı kadın ve erkek» oyuncu Oscar'larını «The Last Picture Show» filminin sanatçıları paylaştılar. Genç bir Teksaslı'nın, küçük kasabasına duyduğu özlemi yansıtan «The Last Picture Show» un yardımcı kadın oyuncusu Claris Leachman ile yılların aktörü Ben Johnson yarışmadan galip çıktılar.

Yabancı dilde çevrilmiş (İngilizce dışında) «En iyi film» Oscar'ını Vittori De Sica'nın «Finzi Contini'lerin Bahçesi» (Il Giardino dei Finzi Contini) adlı filmi aldı. Son yıllarda italyan usulü gevezeler, koyu melodramlar çevirerek kendini yitirdiği sanılan Sica, «Finzi Contini'lerin Bahçesi» ile tekrar forma girdiğini ispatladı. Bu önemli yapıt da, eğer sansürle sür-

tüşmezse, gelecek mevsim, sinema-severlerimize sunulacak.

### Öteki ödüller ve Şarlo

Robert Mulligan'ın Amerika'da gişe rekorları kıran ünlü filmi «42 Yazı» (Summer of 42)'nin fon müziği, yaratıcısı Michael Lery Fielding'e «En iyi müzik» Oscar'ını kazandı. İsaac Hayes'in bestelediği «Theme from Shalt» da «en iyi şarkı» seçildi. «Nicholas ile Alexandra» filminin zevkli kostümleri ise «En İyi Kostüm» Oscar'ını, Yvonne Blake ile Antonie Castillo'ya kazandırdı.

44'üncü Akademi ödüllerinin dağıtım töreni, bir anlamda, ölümsüz sanatçı Charlie Chaplin'in geçiydi. Yirmi yıl süren ayrılıktan sonra tekrar Hollywood'a dönen Chaplin'e «Özel Akademi» ödülü verildi. Yılların Şarlo'su, elinde Oscar heykelciği, kendisini ayakta alkışlayan 3 bin kişinin önünde heyecandan birşey söyleyemedi; bu içten ilgiye yalnızca gözyaşlarıyla cevap verebildi.



JANE FONDA, MICHAEL SARRAZİN İLE  
En iyi kadın oyuncu...

## yılın konseri

Gerçek bir sanat şöleni

**M**evsimin son konseri, programıyla, solistleriyle ve yüksek düzeydeki icrasıyla «tarihi» denebilecek bir özellik taşıyordu, gerçek bir sanat şöleniydi. Prof. Gotthold Ephraim Lessing'in yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası önce Adnan Saygun'un piyano konçertosunu, sonra Necil Kâzım Akses'in keman konçertosunu seslendirdi. Saygun'u daha önce İdil Biret ve Mithat Fenmen'den dinlemiştik ama Akses'in keman konçertosu bu konserde ilk defa çalınıyordu.

Saygun'un gerek tematik çalışmasıyla, gerek renkli orkestralamasıyla en önemli eserlerinden biri olan piyano konçertosu Ayşegül Sarıca'nın tertemiz, son derece duygulu ve anlayışlı yorumuyla, orkestranın başarılı eşliğiyle herhalde uzun zaman unutulmayacak icralarından birine kavuştu.

Programdaki yeni eser, Akses'in keman konçertosu, besteciye 1967 yılında TRT tarafından ısmarlanmış ve 1969'da tamamlanmıştı. Bence bu konçerto Necil Kâzım Akses'in en başarılı kompozisyonlarından biri. Eser, sonat biçiminde bir allegro ile ona soluksuz bağlanan bir ikinci bölümden ibaret; iki bölümden ibaret dedikten sonra bu iki bölümün ellibeş dakika sürdüğünü de hemen eklemeliyim. Konçerto, Akses'in bütün orkestra eserleri gibi iri kıyım, ağıdalı ve kalın. Ama bu, kusurdan ziyade de-

ğerli bestecimizin yazı tarzından gelen bir özellik. Akses'in sonat formunda, iki tema değil de iki «tema grubu» var. İlk tema grubu serilinceye kadar, boyunca yeni elemanlarla zenginleştiği, bir çeşit «développement»a uğradığı için, yüzyirmi ölçü geçiyor. Ondan sonra yüzyirmi ölçülük bir tema grubu daha ve peşinden iki tema grubunun içiçe girmesi, işlenmesi! Pek çok yerde ortaya etkili renkler çıkmasına rağmen eserin orkestralanışı da fazla kalın ve göbekli; ama keman bu büyük orkestranın karşısına zıt bir öge olarak çıktığı için konçertonun orkestrası beni senfonideki kadar rahatsız etmedi. Bu özellikleri saptadıktan sonra Necil Kâzım Akses'in keman konçertosunun son derece etkili keman partisiyle, koyu romantik ifadesiyle, akıllıca kuruluşuyla, sağlam armonik yapısıyla başarılı bir eser olduğunu tekrarlamalıyım.

Lessing giderse...

Suna Kan, olağanüstü güçlüklerle dolu olan keman solosunu akılların almayacağı bir ustalıkla, inanılmaz inceliklerle seslendirdi ve özellikle her bölümün sonundaki kadanslarda dinleyicilerin nefesini kesti. Konçertonun başarısında büyük payı olan diğer kişi ise Prof. Lessing idi. Kuyumcu titizliğiyle çalıştırılmış ve en iyi şekilde hazırlanmış olan orkestra gerçekten eşsiz bir icra çıkardı. Ankaralı müzikçiler ve müzikseverler, bu konser dolayısıyla bir konu üzerinde tekrar durmak ve acı acı düşünmek fırsatını buldular: Lessing gittikten sonra büyük Türk eserlerini acaba hangi şef çaldıracak, konuk şefler, istedikleri kadar usta olsunlar bestecilerimizin üzerine eğilecek vakti bulabilecekler mi? Fuayede herkes birbirine bu soruları soruyordu. Bence, Lessing'i elden çıkaran aklievveler, herşeyden önce Türk müziğine zararlı oldular ve bunun hâlâ farkında değiller.

## Yunus Emre

FARUK GÜVENÇ

**Y**unus Emre Oratoryosu-  
nun ilk seslendirilişinin üzerinden yirmi yıla yakın bir zaman geçtikten sonra İstanbul Operası bu dev eseri yeniden tezgâha koydu. Hem de mükemmel bir koroyla ve en iyi şekilde...

Yunus Emre herhangi bir dev eser değildir; dev bir Türk eserdir. Sözle iyle Türktür, müziğiyle Türk. Üstelik hem ulusaldır, hem evrensel. Atatürk'ün hayal ettiği, gerçekleşmesi için çırpındığı «müzik devrimi»nin en canlı, en çarpıcı örneklerinden biridir. Ve bu eserin, elimizde sadece, Stokovski'nin yönettiği İngilizce bir plâğı vardır. Mademki İstanbul Operası Yunus Emre'yi yeniden seslendiriyor, ne beklersiniz? TRT'nin, mikrofonlarını ve elemanlarını seferber edip, yayınlarında kullanacağı, dünya radyolarına yollayacağı kaliteli bir band almasını mı? Öyleyse yanılırsınız. Tam aksi çımuştur bunun. İstanbul Operası, «elimizde böyle bir eser var, banda almak ister misiniz?» diye sormuştur ve TRT'den «ziyade olsun» gibi bir cevap almıştır. Strauss'un Yarasa operasını banda almak için kırkaltıbin li ayı hova-daca harçayan; Liszt, Rahmaninof gibi, başkalaının daha iyi çiğnediği sakızları döne döne çalan «Radyo Senfoni Orkestrası»na kırkıbin lira ödeyen o TRT'den!..

Sözü geçen kurumun, Mustafa Kemal'in hayattayken yasakladığı tekseşe harcadığı paraların hesabını ise herhalde Kandilli Rasathanesinden sormalı.

Atatürk'ün bafılulaşma çabalarını sadece şapka giymeye bağlayanlara büyük önde in kültür politikasını nasıl anlatacağız.

TRT Genel Müdürünün, durumu öğrenince işe el koyacağından ve fırsatı kaçımadan Yunus Emre'yi banda alacağını eminim. Yoksa, ilerde, bu eserin kayıplarını Operanın Yunanistan turnesinden sonra Atina Radyosundan istemek zorunda kalacağız.



ÜÇ BÜYÜKLER: Kan, Akses ve Lessing

## TRT dışındaki vericiler

Kanun var ama...

Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksek Okulu asistanlarından Aysel Aziz, Fakültenin dergisinin son sayısında ilginç bir araştırma yayınladı. Türkiye'de TRT dışında yayın yapan radyo ve TV istasyonlarının durumunu inceleyen bu araştırma, ortada garip bir olayın bulunduğu göstermektedir.

Yurdumuzda, 359 sayılı TRT yasasına göre, yayın tekelini sadece TRT'ye verilmiştir. Oysa bugün Türkiye'de, yayın alanı ve gördüğü ilgi oldukça geniş 12 radyo vericisi bulunmaktadır. Ayrıca, 30'dan fazla verici de «Okul radyosu» adı altında yayın yapmaktadır. «Okul radyosu» vericilerinin dışındaki bu 12 radyo istasyonunun sadece biri, TRT kurulduktan sonra faaliyete geçmiştir. Bu verici, Ereğli Kömür İşletmeleri (EKİ)ne aittir. Diğerlerinden biri Meteoroloji Genel Müdürlüğü, üçü Emniyet Genel Müdürlüğü, ikisi askerî kuruluşlar, ikisi İstanbul Üniversitesi ve üçü de Amerikalılar tarafından kurulmuştur.

### Sonuçsuz işlemler

Türk kuruluşlara ait olan vericilerin çoğu, çevrelerine oldukça yararlı olmaktadır. Amerikalıların istasyonlarını ise, hafif müzik programlarına düşkün gençlerimizin izlediği anlaşılıyor. «Okul radyosu» adı altında yayın yapan vericilerin de amatör yayıncılık zevkini okşadığı ve sözde eğitim programları yayınladıkları düşünülebilir. Durumu ve yararı ne olursa olsun, bu vericilerin yasa dışı varlığı karşısında TRT, «zaman zaman sertleşen» çalışmalar yapmıştır. Fakat Asistan Aysel Aziz'in araştırmasından anlaşıldığına göre, bu çalışmalar, belirli sonuçlara varmamıştır. «TRT Genel Müdürlüğü, tam yetkili olarak, kuruluşlara yazılar yazarak çağrıda bulunmuş, ancak

ya hiç cevap alınmamış, ya da oyalayıcı cevaplar alınmıştır. Örneğin Dışişleri Bakanlığında yabancı radyolar konusunda alınan cevaplarda bu istasyonların 35'inci madde kapsamına girmemesi gerektiği, çünkü bunların ancak kendi personeline yayın yapmak üzere kurulup çalıştığı şeklinde cevaplar alınmıştır. 1970 yılı başlarında gerek Amerikan radyoları ve gerekse kamu kuruluşlarının işletilen istasyonlar konusunda, Savcılık kanalı ile ilgili kurumlara yazılar gönderilerek yayın tekelini konusunda TRT Kurumunun yetkisi belirtilmiştir.»

Aysel Aziz'in araştırması, çeşitli soruları akla getirmektedir: Yabancı kuruluşlarca işletilen vericiler hâlâ nasıl çalışmaktadırlar? Kendi kuruluşlarımızca kurulan ve yararlı oldukları anlaşılan vericilerin susturulması mı, yoksa TRT'nin onları geliştirmesi mi düşünülmelidir? Çünkü TRT, kendisinden ayrı olarak yayın yapan iki TV vericisinden daha sonra yararlanmış bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, bugün İstanbul'a yayın yapan İstanbul Teknik Üniversitesi vericisi; ikincisi de, Eskişehir'e yayın yapan Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi vericisidir.

## film sorunu

Televizyonda gösterilen filmlerin konularından, niteliklerinden ve teknik durumundan seyirci, uzun bir süreden beri yakınmaktadır. Geçen hafta, bu filmleri seçmek üzere yeni bir komisyonun kurulduğu açıklandı. Oysa 1970 yılının yaz sonlarında TRT Yönetim Kurulu'nun kurduğu bir Film Komisyonu vardı. Fakat yaklaşık olarak iki yıldan beri bu komisyon çalıştırılmıyor ve televizyonda gösterilen filmleri yalnız bir TV yöneticisi seçiyordu. Özellikle son aylarda, haftada iki kez sinema filmi izlemek zorunda kalan seyircinin tepkisi o kadar genişledi ki bu konu, TRT Genel Müdürlüğünü, sonunda, yeni bir komisyon kurmağa ve bu komisyona «tek seçici»yi koymamağa kadar zorladı. Bu arada TRT, ilk ölçem olarak, Türk Film Arşivi ile ilişki kurmak yoluna da gitti. Bundan böyle, TRT Televizyonu'nda gösterilecek filmlerin kopyaları yeniden bastırılarak teknik kusurların yok edilmesine çalışılacaktır. Ayrıca, filmlerin seçimi de titizlikle yapılacak ve Türk sinemasının en olumlu filmlerinin ekrana çıkarılması sağlanacaktır.

TRT, Türk Film Arşivi'nden ilk olarak 25 film seçebilmiştir. Televizyon yılda 104 film yayınladığı için böylelikle, ancak 12 hafta garantiye alınmış olmaktadır. Ayrıca, sözkonusu edilen 25 filmin Türk sinemasının en iyi örnekleri olup olmadığı da belki tartışma konusu yapılacaktır. Geriye kalan haftaları, yabancı filmlerle doldurmak gerekecektir. Yabancı filmle:in Televizyonumuzda gösterilmesinde ise gümrük, sansür ve döviz işlemlerinin aylarca uzaması, bu filmlerin yayın hakkı için büyük ücretler ödemesi, içerde bulunan yabancı filmlerin teknik niteliklerinin yetersizliği, dışardan getirilen yabancı filmlerin ise Türkiye'de televizyon için seslendirilmesinin hem zor, hem de pahalı oluşu, kurulduğundan bu yana TRT Televizyonu'nun önüne çıkan güçlüklerden sadece birkaçıdır.

Bu arada, «tek seçici»nin karşılaştığı güçlüklerle yeni komisyon üyelerinin de karşılaşmaması için başvurulacak bir yol vardır; mademki elde olmayan nedenlerden ötürü bu sorunu yüzdüç çözümlenemeyen değil; o halde, haftada bir sinema filmi yayınlıyarak seyirciyi kötü örnekler vermekten kaçınmak gerekir. Aksi halde, Türk sinemasının en olumlu örnekleri kısa sürede yayınlanıp ekrandan geçecek ve boş kalan saatleri doldurmak için çok sayıda yabancı filme yer verilecektir. TRT'den yapılan son açıklamalardan, bu yabancı filmlerin, dünya sinemasının olumlu örneklerinden değil, Amerikan ve İngiliz televizyon film piyasasının «dizi» serüven filmlerinden seçileceği anlaşılıyor. Böylece Televizyonumuz, yakın bir gelecekte, konu bakımından boş, değersiz ve gereksiz filmlerle doldurulacaktır. He,halde, Türk Televizyonunun amacı bu değildir.

M.T.Ö.

## şampiyonluk

«Karacahil»in Dediği oldu

12 mart gecesi Fenerbahçe - Galatasaray maçını televizyonda eleştiren Güngör Sayarı, «Galatasaray bugün yenilerek ikinciliğe düştü. Ama şampiyon gene Galatasaray olacaktır» dediği zaman yer yerinden oynamıştı.

Televizyon seyircilerinin büyük bir kısmı, öfkeyle cihazlarının düğmesini çevirirlerken, «Bu TRT, Galatasaraylıdır» diyorlardı.

Seyircinin öfkesi basına da aksett. Milliyet Gazetesinin dev cüsseli yazarı Şükrü Gülesin, kaleme aldığı yazısında, Sayarı için «Karacahil» ibaresini kullandı. Bir spor yazarının, meslekdaşı hakkında bu kadar ağır bir ifade kullandığı ilk defa görülüyordu.

12 mart günü liderliğe yükselen Beşiktaş'ın eski futbolcusu ve yöneticisi, yeni yazarı Gülesin öfkelmişti.

Günler geçti aradan..

7 mayıs gecesi televizyonda konuşan Güngör Sayarı, 12 marttaki Sayarı'dan daha ihtiyatlıydı. «Galatasaray, şampiyonluğu garantilemiş görünüyor» dedi.

19'uncu haftada Galatasaray'ı Beşiktaş'ın bir puan gerisinde ve Fenerbahçe ile Eskişehir'in hizasında iken şampiyon ilân eden Sayarı'nın, 27'nci hafta sonunda açıkladığı puan cetvelinde, Galatasaray, Gülesin'in Beşiktaş'ının 6, Fenerbahçe

ve Eskişehir'in ise 4 puan önünde bulunuyordu.

12 marttaki Sayarı'nın bütün günahı, bugüne kadar Türk basınının gidişine ve görünüşüne aykırı çıkış yapmış olmasıydı. Bırakın ligi, bir maçın tahmininde bile «Benim fikrimce şu takım kazanır, çünkü...» diyemeyen kalemler, uzun yıllar Türk kamuoyunu öylesine uyutmuşlardı ki, bunların arasından cesaretle yükselen sesler hemen dikkati çekiyor ve batıyordu. Yıllar önce Türk basınında ilk cesur çıkışı yapan ve gerçekten avrupai anlarında yazılar kaleme alan Pertev Tunaseli'nin Bâbüâlî'den aygının kesilmesine «Topun yuvarlaklığına inanmıyorum. Favorim Fenerbahçe'dir» demesi sebep olmuştu. Tunaseli, yıllardan beri «Her ne kadar Fenerbahçe favori görünüyorsa da, büyük maçlar tahmine sığmaz. Bu sebeple, Galatasaray da kazanabilir. Zira top yuvaraktır» şeklindeki klişeye karşı çıktığı için ilahların gazabına uğramış, o gün bugündür de, Bâbüâlî'de, yuvarlak olmayan yazı yazılmaz olmuştu. Bu yazıları okumağa alışmış bir kamuoyu için Sayarı'nın «Galatasaray şampiyon olacaktır» sözü, hem de Fenerbahçe'nin kazandığı ve Beşiktaş'ın lider olduğu bir günde, tabiatıyla ters düşecekti.

Fenerbahçe'ye yenildiği gün oynadığı futbolla Galatasaray, şampiyonluğun en büyük adayı olduğunu göstermişti. O gün gördüğünü söyleyen Sayarı, tepkilerden ürkmüş olacaktı ki, Galatasaray'ın 4 puan farkla son üç haftaya girdiği sırada aynı kesinlikle konuşamıyor, belli ki, Tunaseli'nin akıbetine uğramak istemiyordu.

Nerde o günler

Sayarı'nın bu geriler görünüşünü kendi koşulları için haklı görüyoruz.

Ancak, Türk sporunun ileriye gitmesinin, hamle yapmasının ilk şartının da, cesur bir spor yazarı neslinin yetişmesi olduğunu biliyoruz.

Spor sayfaları, görüşleri ve fikirleri anlatan yazılara açıldığı, gazetelerimiz, başta tiraj olmak üzere, her türlü endişenin dışında, gerçekleri olduğu gibi aksettirip, en korkusuz şekilde eleştirdikleri gün, «Né yapılması gerektiği» kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

TRT'DE  
SPOR

Pazar akşamları Arman Talay, Güneş Tecelli, Güngör Sayarı ekibi, salı akşamları da Okan Güngör, Tarcan Gönenç ve Uğur Dündar takımı, birbirinden güzel spor programları hazırlamak için yarışıyorlar.

TRT, bağımsız bir spor servisi kurmağa her nedense yanaşmadığı için; ilki, TRT İç haberlere; ikincisi, Ankara Televizyon Müdürlüğü Gayrisiyasi Olaylar Şefliğine bağlı bu elemanlar, çalışmalarını birleştiremez, işbirliği yapamaz, TRT-TV rekabet havası içinde, deyim yerindeyse, «düşman kardeşler» gibi program hazırlarlar. Buna rağmen, Televizyonun en beğenilen iki programını ortaya çıkarırlar. Spor sayfaları ve spor yazarları, Televizyonun bu çok ilgi toplayan iki programına sahip çıkmadıklarından, bu programların eleştirilerini, basında genellikle le spor ile ilgisi bulunmayan kişiler yaparlar, anlamadıkları programı, olay yaratmak için, yerden yere vururlar. İsin üzücü yanı, bu yermeler, TRT üst yönetim kademelelerinde zaman zaman dikkate alınır ve spor programcılarını, yayına renk veren unsurlardan vazgeçmek zorunda kalırlar.

Başlangıçtan beri izlediğimiz gelişme, çok iyi düşünülen ve hazırlanan bu programların, yakın bir gelecekte, yerlerini, arka arkaya spor filmleri gösteren; fikre, görüğe, renge ve espiye yer vermeyen kupkuru bir spor saatine bırakacağını gösteriyor. TRT'nin, spor ve programcılık anlayışına aykırı düşen bu temayülü oldukça üzücü.

I. TÜRKİYE LİGİ  
PUAN CETVELİ

Takımlar G G B M A Y P KP

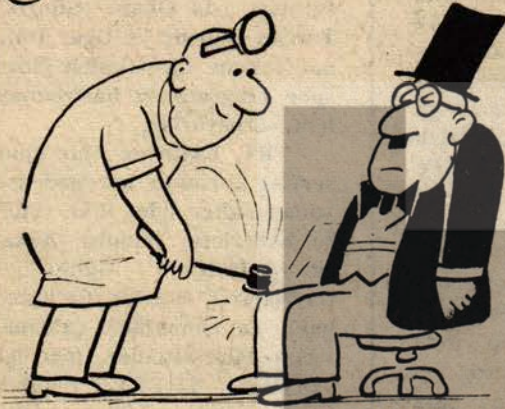
G.Saray	27	15	8	4	31	13	38	18
F.Bahçe	27	12	10	5	32	18	34	20
Beşiktaş	27	12	8	7	27	19	32	23
A.Gücü	27	10	12	5	21	15	32	23
Mersin	27	9	10	8	31	26	28	26

## PUAN CETVELİ

«karacahil»in kehâneti!..

# insan ve DÜNYASI

①



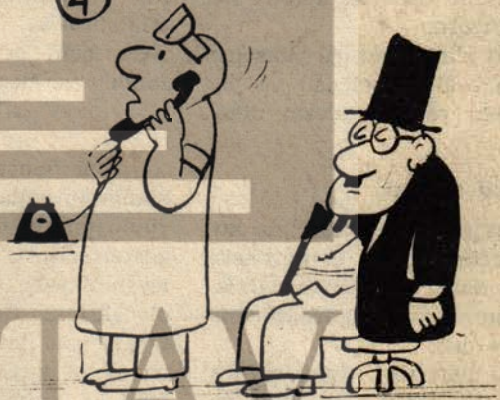
②



③



④



⑤



⑥

